

**Merkittäviä lahjoituksia
Siirtolaisuusinstituutille**

**Barbara Harrel-Bond
Refugees and the
International
System**

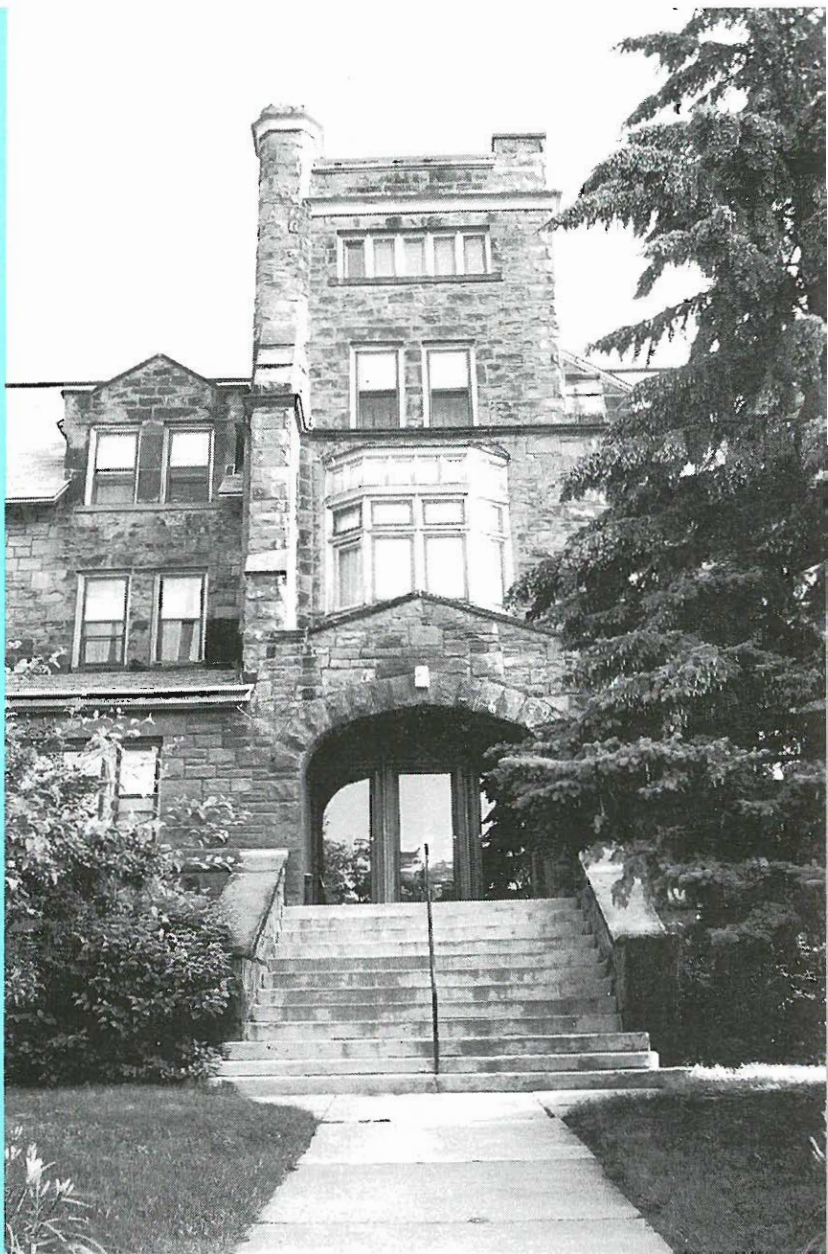
**Erno Hyvönen
Sopeutumisen sietämätön
vaikeus**

Kirja-arvioinnit - Books

Matkat

Uutiset

**Kaarle Hj. Lehtisen
rahaston apurahat**

1996

SIIRTOLAISUUS

3

MIGRATION

Siirtolaisuus – Migration

- 23. vuosikerta / 23th year
- Julkaisija / Publisher: *Siirtolaisuusinstituutti / The Institute of Migration, Turku*
- Päätoimittaja / Editor-in-Chief: *Olavi Koivukangas*
- Toimitussihteeri / Editorial Assistant: *Taimi Sainio*
- Toimittajat / Editors: *Maija-Liisa Kalhama, Kalevi Korpela, Jouni Korkiasaari*
- Toimituskunta / Editorial Board: *Siirtolaisuusinstituutin hallitus / Administrative Board of the Institute of Migration*
- Tilaushinta: 40 mk / vuosi (4 numeroa), PSP 800014-70355471
- Subscriptions: *Finland and Scandinavia 40 FIM, other countries \$12.00 a year (4 issues)*

Siirtolaisuusinstituutti – Migrationsinstitutet The Institute of Migration

Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland
Puh. / Tel. (0)2–2317 536 – Fax (0)2–2333 460
Internet: <http://www.utu.fi/erill/instmigr/>

Pohjanmaan aluekeskus – Österbottens regioncenter The Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinukuja 2, 61100 Peräseinäjoki, Finland
Puh. / Tel. (0)6–4181 279 – Fax (0)6–4181 279

■ Hallitus / Administrative Board

Hallituksen puheenjohtaja / Chairman:
Tom Sandlund, tutkimusjohtaja (SSKH)
Åbo Akademi ja Helsingin yliopisto

Muut jäsenet / Other members:

Ilkka-Christian Björklund
Suomi-Seura r.y.

Ulla-Maria Helaniemi, ulkoasiainneuvos
Ulkoasiainministeriö

Olli Kultalahti, apulaisprofessori
Tampereen yliopisto

Risto Laakkonen, neuvotteleva virkamies
Työministeriö

Ilkka Mäkelä, vs. sihteeri
Kirkon ulkomaanasiain neuvosto

Raimo Narjus, rakennusneuvos
Suomen Kuntaliitto

Aimo Pulkkinen, Väestöliitto

Heikki Sipilä, suunnittelusihteeri
Turun kaupunki

Keijo Virtanen, professori
Turun yliopisto

Asiantuntijajäsen:
Pekka Perttula, kunnanjohtaja
Peräseinäjoen kunta

■ Henkilökunta / Staff

Olavi Koivukangas
johtaja / Director

Kalevi Korpela
tutkimuspäällikkö / Research Director

Maija-Liisa Kalhama
osastosihteeri / Departmental Secretary

Seija Sirkkiä
toimistos sihteeri / Bureau Secretary

Piija Huhtala
vs. toimistovirkailija / Office Assistant

Taimi Sainio
va. kirjastovirkailija / Librarian

Jouni Korkiasaari
erikoistutkija / Senior Research Officer

*Timo Jaakkola, Kaisa Kilpeläinen,
Eve Kyntäjä, Juha Niemelä, Ossi Viita*
tutkijat / Research Officers

Matti Kumpulainen
siirtolaisrekisterisihteeri / Registrar /
Emigrant Register

Sirkka-Liisa Laurila, Elisabeth Uschanov
siirtolaisrekisterivirkailijat / Emigrant
Register Officers

Outi Liedes
aluesihteeri / Regional Coordinator
Pohjanmaan aluekeskus / The Regional
Centre of Ostrobothnia

Kansi: Suomi Collegen vanha päärakennus, Old Main.
(Hancock, Michigan). Kuva: *Jouni Korkiasaari*.

Cover: Suomi College, Old Main (Hancock, Michigan).
Photo: *Jouni Korkiasaari*.

Merkittäviä lahjoituksia Siirtolaisuusinstituutille

Floridassa asuva rakennusurakoitsija *Niilo S. Alho* ja hänen vaimonsa *Helen M. Alho* ovat lahjoittaneet 112 500 Yhdysvaltain dollaria Turussa toimivalle Siirtolaisuusinstituutille heidän nimeään kantavan rahaston alkupääomaksi. Rahaston tarkoituksena on tukea stipendeillä ja muulla tavalla siirtolaisuuden tutkimusta, dokumentointia, julkaisu- ja näyttelytoimintaa sekä kansainvälistä yhteistyötä. Lahjoittajien tarkoituksena on kartuttaa rahaston pääomaa myöhemmin.

Niilo S. ja Helen M. Alho ovat lähtöisin Turusta ja vierailevat Suomessa vuosittain. He muuttivat vuonna 1950 Minnesotaan, Duluthiin. Ensimmäiset viisi vuotta kuuluivat rakennustöissä sekä kielen- ja muussa opiskelussa. Saatuaan Yhdysvaltain kansalaisuuden he muuttivat Floridaan, jossa perustivat heti oman rakennusliikkeen. Utteruudestaan ja säästäväisyydestään tunnetut Alhot ovat rakennuttaneet noin 80 omakotitaloa ja 120 asunto-osaketta eli yhteensä noin 200 asuntoa. *Alho Drive* (Alhontie) Lantanassa, Floridassa, on pysyvä muistomerkki suomalaisesta rakentajasta. Tämä 15 metriä leveä katu sijaitsee suuren ostoskeskuksen pohjoislaidalla ja kaikki kadunvarren 40 taloa ovat Alhojen yhtiöiden vuosina 1966–70 rakentamia. Rakennustyömaillaan Alho-yhtiöt ovat käyttäneet melkein yksinomaan suomalaista työvoimaa.

Vuonna 1990 Niilo S. Alholle myönnettiin Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan en-

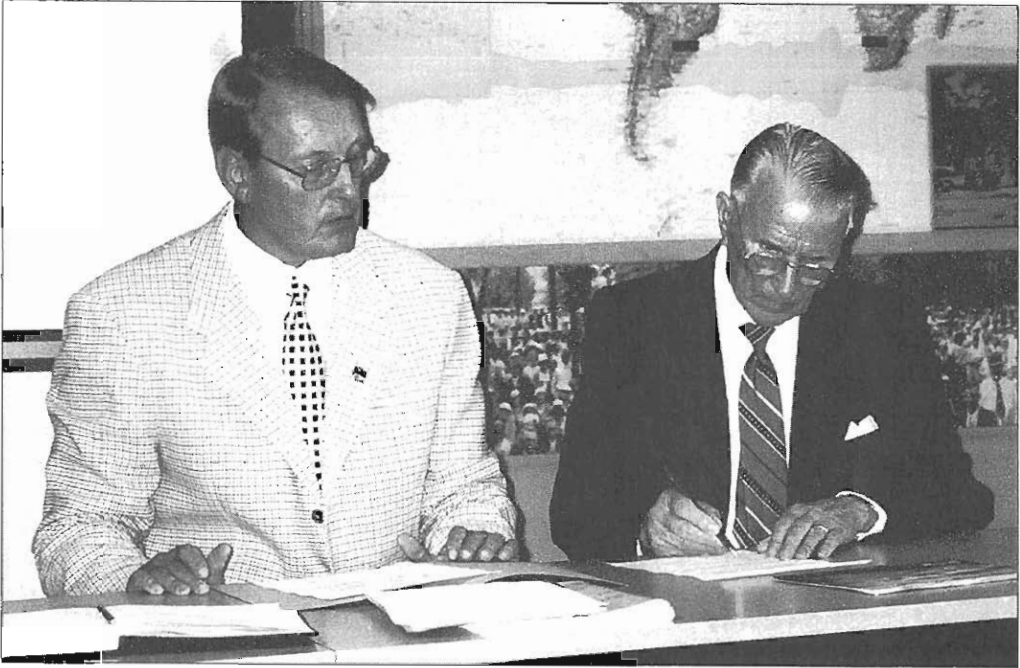
simmäisen luokan ritarimerkki. Siirtolaisuusinstituuttiin nyt perustettavan rahaston lisäksi he ovat perustaneet jo aikaisemmin Suomeen nimeään kantavan säätiön, jonka tarkoituksena on tukea suomalaisten opiskelijoiden yliopistotasoista opiskelua Yhdysvalloissa.

Professori *John I. Kolehmainen* (1910–1995) Ohiota on jälkisaädöksessään lahjoittanut Siirtolaisuusinstituutin työn tukemiseen 1000 USA:n dollaria.

Aikaisemmin Siirtolaisuusinstituutti on saanut merkittävän rahalahjoituksen vuonna 1982, jolloin *Kaarle Hj. Lehtinen* lahjoitti instituutille 100 000 Yhdysvaltain dollaria nimeään kantavan rahaston pääomaksi. Rahastosta on jaettu vuosittain apurahoja siirtolaisuustutkimuksen tekijöille.

Notable donations to the Institute of Migration

A building contractor living in Florida, *Niilo S. Alho* and his wife *Helen M. Alho* have made a gift of 112,500 US dollars to the Institute of Migration headquartered in Turku as the founding capital for a fund to bear their names. The purpose of the fund is to support with grants and in other ways the research,

Niilo S. Alho allekirjoitti ja luovutti lahjakirjan Siirtolaisuusinstituutissa 13.8.1996. – *Niilo S. Alho signed the certificate of donation on 13.8.1996 in Turku.* (Kuva/Photo: Siirtolaisuusinstituutti/Institute of Migration)

documentation, publication, exhibition and international co-operation of migration. It is the intention of the donors to add to the capital of the fund later.

Niilo S. and Helen M. Alho are originally from Turku and they visit Finland yearly. They moved to Duluth, Minnesota in 1950. The first five years went by in construction work and studying the language and other things. On receiving United States citizenship they moved to Florida, where they immediately established their own construction company. Known for their industry and economy, the Alhos have built about 80 individual dwellings and 120 apartments, in all about 200 dwellings. Alho Drive in Lantana is a permanent memorial to this Finnish builder. This 15-meter-wide street is situated on the north side of a large shopping center and all of the 40 houses along the street were built by the Alhos' company from 1966 to 1970. On

its building sites the Alho company has used almost exclusively Finnish labor.

In 1990 Niilo S. Alho was granted the first class decoration of the order of the White Rose of Finland. In addition to the fund now established on behalf of the Institute of Migration, they earlier established a foundation to fund academic and other studies by Finnish students in the United States.

Professor *John I. Kolehmainen* (1910–1995) from Ohio has made a bequest of 1,000 US dollars to the Institute of Migration.

In addition to Alho's fund and Kolehmainen's donations the Institute has *Kaarle Hjalmar Lehtinen fund* which was established in 1982 when K. Hj. Lehtinen donated 100,000 US dollars to the Institute of Migration to support with grants the research of migration.

Refugees and the International System

The Evolution of Solutions
after the Second World War

Barbara Harrell-Bond

Refugees represent two conflicting dimensions of international politics. On the one hand, there is the question of *realpolitik* represented by the tensions which refugees create among and between states and other international actors. On the other, refugees represent a fundamental challenge to sovereignty, by forcing international actors to consider ethical principles and issues of fundamental human rights, which are part of their international obligations, over and above the interests of a tidy system of sovereign states (Skran 1988:278; Skran 1995:70-1). The history of responses to international refugee movements, and the development of legal and organisational norms to shape them, reveals a continuing concern on the part of the international system to codify, order, and make stable a process which is inherently unstable and presumed to be transitory (Rogers and Copeland 1993:39).

This paper traces the evolution of solutions to the refugee phenomenon, showing how these reflect the tensions between political imperatives and international humanitarian obligations (Skran 1995:71). It explores how the existence of refugees has been interpreted and re-interpreted in line with the prevailing conceptions of the political order, and how these differing interpretations have influenced

international reactions to, and actions on behalf of refugees. A review of the evolution of refugee policy demonstrates how the interests and priorities of the most powerful have generally prevailed over moral obligations concerning international responsibility to assist refugees materially and to uphold their human rights in the world of states (Skran 1988:278; 1995:70).

Refugees are people who have lost the protection of their state of origin by crossing an international border. Even if a refugee population wholly constitutes ordinary civilians, providing refuge to one's neighbours' citizens is, to say the least, a challenge to inter-state relations; this is the case, despite assertions that providing asylum should be perceived as a peaceful and not an 'unfriendly' act (Aiboni 1978). As people without the protection of a state, in a world where political and legal identity is inextricably linked with citizenship and nationality, refugees have been construed as a continuing challenge to states' efforts to regulate relationships between themselves. Increasingly, the post-Cold War literature on refugees portrays them as a problem of state 'security' (eg Loescher 1992).

At the same time, images of large numbers of destitute people heading out to sea from Mogadishu on overcrowded leaking boats bound for Mombasa; Rwandese, living in conditions of squalor and dying in their thousands because of lack of food and water in Goma; mixtures of nationalities of all ages and both

---

Dr. Barbara Harrel-Bond, Social Anthropologist, Director of Refugee Studies Programme, University of Oxford, UK.

sexes detained without charge in prisons and centres such as Campsfield; and women, children and men existing for years in sub-human conditions in Hong Kong and Sarajevo – are all constant reminders of the conflict and injustices in the world today.

As will be shown, the history of responses to refugees in the twentieth century has been one long series of attempts to circumvent the problem. As one analyst puts it 'international refugee policy... is principally articulated by the developed countries to contain and manage the global refugee problem in the light of their interests' (Chimni 1993).

The 'Evolution' of Solutions, the period following the Second World War

The main international legal instrument regarding the legal status of refugees, the 1951 UN Convention Relating to the Status of Refugees, emerged as a result of European experiences of the war. The drafters of the Convention, representing 35 primarily western block countries (Weis 1994), defined refugees, not as groups, but as individuals, who had a 'well-founded fear of persecution for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion'. One may only speculate about how few of the millions of refugees in Europe would have passed the asylum procedures which are in place today. In fact, because Cold War politics was the overriding variable in determining refugee status, one wonders where and when the Convention definition was applied before the 1970s (Harrell-Bond 1985; Loescher and Scanlon 1986).

Reflecting the League's experience with MacDonald, and the continuing preoccupation of states to protect their sovereignty, the work of UNHCR was to be of an entirely non-political character (Holburn 1975:89) In practice, however, the politics of the Cold War became the overriding principle in granting asylum (Harrell-Bond 1985; Loescher and

Scanlon 1986; Loescher 1993). The provisions of the 1951 Convention were limited to geographical space – persons fleeing events occurring in Europe before 1 January 1951, and to time – the mandate of the office of the UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) was first limited to only three years (Holburn 1975:68).

Although the 1951 Convention was being prepared at the time of the 1948 expulsions of the Palestinians, because of the difficulty of incorporating them under the authority of UNHCR, an office which was to be entirely 'non-political', an independent legal and assistance regime, the UN Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East (UNRWA), was created under the UN General Assembly Resolution 194 (III) of 1948 be responsible for them. Arab states also resisted the inclusion of Palestinians under the 1951 Convention because it places responsibility on the host state for supporting refugees. Arab states were unwilling to bear such costs since they held the UN itself directly responsible for creating the Palestinian expulsion (Voutira and Harrell-Bond 1995a).

Appeals to states to receive refugees emphasized the value of free movement. The 1950s were to usher in the new and hopeful 'Era of Emigration' (Harrell-Bond 1985) as the appropriate response to the 'Free World's' ethical concerns about the situation of a 'refugee population of an estimated nine million people, "mouldering" in desperate conditions in the centre of Europe' (ibid.), and the recognition in the West of both the promise and threat these people represented in the context of the Cold War:

While their flight was seen as a 'welcome sign' – a confirmation of the tyranny of the East – their neglect endangered liberal democracy. In the struggle to maintain democratic life in the face of the more 'disciplined solidarity and far-reaching plans of the Kremlin', there was 'no choice but to secure decent conditions of life for the millions of Expellees,

or face the full consequences of their hostility and its deadly exploitation by the Kremlin' (ibid.).

Resettlement around the world was to be a permanent solution, leading to the naturalisation of the newcomers into their host society (Kay and Miles 1988; Hathaway 1991). Repatriation was only mentioned in the Convention in negative terms, that is, states were forbidden to refile someone to their country of origin (Harrell-Bond 1988a).

States were to be encouraged to receive refugees on the basis of the economic benefits they would bring: '... once the [main] receiving countries (Australia, New Zealand, North and South America) were fully convinced of the potential of refugees to fuel their economies (and in the case of the United States, to provide the 2.5 million civilian labour forced required by defence-related industries) others would 'clamour' for them and this would lead to the 'unprecedented achievement' of a partial economic integration of western economies. The scattering of refugees around the world would also promote, it was argued, a more favourable distribution of population by decongesting Europe and benefitting the underpopulated, under-developed 'overseas democracies' (ibid.). Such population engineering could have been used to strengthen the position of some minority groups, but, regrettably, the planners observed, 'The Union of South Africa with its dangerously small white population' had called a halt to immigration (ibid.).

Expanding the mandate of UNHCR

In the aftermath of decolonization, refugees became a global problem and the UN 1967 Protocol extended the provisions of the 1951 Convention accordingly. The 1960s also saw the UN being persuaded to permit the office of the UN High Commissioner for Refugees to expand its activities beyond its primary responsibility, the protection of the rights of

refugees as detailed in the Convention, to providing material assistance to refugees – its first relief operation under this new ruling of the United Nations was in Zaire (Bascom 1995). There are some who have seriously questioned the wisdom of this decision (Dunbar-Ortiz and Harrell-Bond 1987). In attempting to carry out its mandate to protect refugees, without a secure budget, UNHCR has repeatedly found itself 'caught in the middle' between the conflicting political interests of states, particularly those of its major donors. (Harrell-Bond 1985; 1990; Moussalli 1991; Powell 1991.)

UNHCR had also been campaigning to stretch the definition of a refugee beyond the narrow confines of the 1951 Convention since 1956. UNHCR was also deeply involved in the drafting of the 1969 Organization of African Unity (OAU) Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa which 'it regarded as an achievement, a model which should be applied outside the region' (Harrell-Bond 1990). While incorporating all of the provisions of the 1951 Convention, the new OAU regional definition of a refugee added to the grounds of 'individual persecution', the full range of conditions which had caused people throughout the 20th Century to lose the protection of their state: external aggression, occupation, foreign domination or events seriously disturbing public order (ibid.). As Shacknove has discussed, the OAU convention recognized what all those concerned with human rights are aware of, that the 'normal bond between the citizen and the state can be severed in diverse ways, persecution being but one' (Shacknove 1985). Moreover, it recognized that 'societies periodically disintegrate because of their frailty rather than because of their ferocity, victims of domestic division or foreign interventions' (ibid.) The OAU Convention also permits the practice of granting asylum en masse on prima facie evidence. The provisions of the Cartagena Declaration (Arboleda

1994) also embody the OAU's expanded definition of a refugee.

Decolonization: from permanent to temporary solutions for refugees

The refugee-producing upheavals in Africa and Asia were presumed to be a temporary phenomenon caused by decolonisation and the struggles against imperialism. The assumption in Africa, that refugees would return home when the entire continent was liberated and that each country would then form a stable nation state, influenced the contents of the OAU Convention which, unlike the 1951 Convention, includes explicit reference to repatriation. The need to confirm its voluntary character is emphasized and provision to ensure that assistance is given by governments, voluntary agencies, international and inter-governmental organisations to facilitate a safe return is included (Harrell-Bond 1990). The OAU Convention also re-confirms the importance of 'burden-sharing' between states, implying not only the need for financial assistance from outside the host state to share in supporting the immediate survival needs of refugees, but also in distributing the 'demographic burden' among State which are party to the conventions (Skran 1995:71).

The OAU was founded at a time when pan-Africanism was an ideal espoused by some prominent African leaders who hoped that there would ultimately be only one united African state, rather than a continent artificially divided by the colonizers. Instead, statist interests prevailed, with the sanctity of borders, territorial integrity and non-interference in the internal affairs of member states as the corner stones of the Organization. Unfortunately, the caveats which were included in the OAU Refugee Convention place an overriding priority on the protection of the rights and interests of states over that of the refugees:

... the Convention gives the host state the power to determine when those circumstances

in the country of origin, which caused it to give refugee status, have ceased to exist. It permits states to deny refugee status to any person who has been 'guilty of acts contrary to the purposes and principles of the OAU or the UN.' In the interests of inter-state relations, it requires that refugees be settled away from the frontier of their country of origin.

... refugees are prohibited from attacking any member of the OAU 'through subversive activities, especially through arms, press, and radio, which may cause tension between Member States' (Harrell-Bond 1990).

The 1970s and UNHCR's 'durable' solutions

By the 1970s, most of the situations giving rise to mass exodus were taking place in Asia and Africa and UNHCR began to promote its now very familiar 'durable' solutions: repatriation, integration, and resettlement. The latter refers to the transfer of refugees from countries of first asylum mainly to Europe, North America, Australia, and New Zealand. Such transfers were to be 'orderly', limited to 'quotas' of particular desired nationalities or religious groups. Those resettled under such programmes receive refugee status in the country of resettlement under the provisions of the UN 1951 Convention. In the early 1970s, it was not expected that refugees from the South would be found claiming asylum outside the regions which were producing mass exoduses, nor was it envisaged that in practice, significant 'burden sharing' on the part of the donor governments would involve any more than paying the costs for providing international humanitarian aid to the host countries through UNHCR and its implementing partners.

Having abandoned the notion of permanent solutions for refugees other than those granted asylum in the industrial 'North' (whose numbers it was assumed could be strictly controlled), refugees became identified as a 'third world' problem to be resolved in these regions

(Zolberg et al. 1989). Very quickly, this tidy regional solution began unravelling (Zolberg 1983). For a start, some African states honoured the obligations embodied in the UN 1951 Convention and provided those refugees who requested it with the fundamental requirement for solving their economic problems, the means to exercise the right of freedom of movement. For example, Sudan issued travel documents to refugees as a matter of right. The consequences: the movement of some African refugees outside the region to Europe and elsewhere, the unwillingness of these 'western' countries to honour their 'CTDs' (Convention Travel Document) at the ports of entry, and pressure placed by these governments (UNHCR's donors), through UNHCR, on the Sudan government, to stop upholding this right (Nobel 1978).

Asylum was perceived as temporary (and still remains so), as was the main 'durable' solution, integration, devised to address it: the refugee camp (Stein and Clark 1985; Harrell-Bond 1986; Harrell-Bond et al. 1992; Malkki 1989; 1990; Voutira and Harrell-Bond 1995). Given that the weakest states had become the hosts of the vast majority of refugees, the refugee camp was perceived by the rich donor countries as a strategy for political containment (Karadawi 1977; 1983; Karadawi et al. 1987), and as an efficient mechanism for the delivery of humanitarian relief leading to economic self-sufficiency (Harrell-Bond 1986; 1993; Daley 1991). As Karadawi has noted:

The generally-accepted role of the agencies has been to solve refugees' problems in the host country. Aid has therefore been confined to the symptoms of the problem. The basic constraint of assistance is intrinsic to the idea of it. Assistance to cure the symptom would incarcerate the refugee phenomenon as a threat to the status quo. Whereas the international community has proved incapable of restoring human rights against persecution by the state, the alternative it has pursued has been first to avoid the identity of each perse-

cuted group and try to create the uniformity of a new person called 'refugee' who should be reinstated within the state system. It has aimed to finish the marginal legal status by creating a sociological tribe of pariahs. The political sentiments of each refugee group are to be suppressed – even by the host country (Karadawi 1983).

Neither of these objectives (containment or self-sufficiency) were, in fact, achieved. Ironically, the mechanism designed to control refugees and thus mitigate the potential instability they might cause contributed instead to further instability. As the Rwanda case so graphically demonstrates, refugee camps became the seedbed for political ferment (Malkki 1989; 1990; 1992; Harrell-Bond 1994). Secondly, as far as economic self-sufficiency was concerned, for the most part, people living in refugee camps have been systematically impoverished (Stein and Clark 1985; Harrell-Bond 1986; Waldron 1987). The trend was for such refugees to become permanent cases for international welfare (Harrell-Bond et al. 1992; Harrell-Bond and Voutira 1992).

More to the point, already in the 1970s, it had been recognized that the vast majority of refugees were not living in camps and not the recipients of international assistance. Stein and Clark (1985) estimated that at the very most, 40 per cent of Africa's refugees were assisted. Another estimate put the figure of those were objects of aid at only 25 per cent (Kibreab 1987).

Voluntary repatriation, UNHCR's most desirable durable solution, still was premised on the existence of a change in the conditions which caused a mass exodus. In the early 1970s, after the peace agreement was struck with the Khartoum government, many southern Sudanese did return home from Uganda (Betts 1974). Similarly, the ending of the Rhodesia war was accompanied by the mass return of Zimbabweans in time for elections. Although heralded as one of UNHCR's great successes in facilitating voluntary repatria-

tion, a recent article concerning that repatriation has convincingly argued, from the author's personal experience of his participation in the mass return of Zimbabweans from Mozambique, that this repatriation was neither voluntary, nor did it occur under conditions of either safety or dignity (Chingono 1995).

Refugee policy in the 1980s

If the 1970s represented a difficult decade for UNHCR and other humanitarian organizations who were attempting to promote humane policies for refugees, the next decade was even more so. By the end of the 1970s, with some notable exceptions (Daley 1989; 1993), UNHCR's policy to make refugees self-sufficient through its camp or settlement policy was found to have failed (Stein and Clark 1985; Harrell-Bond 1986). In some cases, even after decades, relief programmes were still required in these agricultural settlements to sustain life. The perception of UNHCR as a failure among the governments which supported its budget contributed to the significant switch in donor enthusiasm for funding non-governmental agencies in preference to inter-governmental bodies such as UNHCR (eg see Gorman 1984).

The recognition of the failures of integration as a durable solution, and the fear that refugee influxes constituted a serious threat to international stability, led to a series of attempts simply to eliminate the problem. Within the humanitarian world, one of the responses for the failures of integration was to blame the victims, and discussions of the so-called 'dependency syndrome' suffered by refugees began to appear (Waldron 1987; Zetter 1988; 1991; Clark 1985). Refugee status itself began to be undermined through promoting the idea that refugees were not victims of human rights abuse at all, but were simply poor (and opportunistic) people 'pulled' by the aid offered as a result of gaining refugee

status. If the aid package were simply moved back across the border, like sheep, refugees would all go home (Harrell-Bond 1992a). When UNHCR acted on this erroneous and dangerous assumption in the Sudan, it led to many unnecessary deaths (Ruiz 1987; de Waal 1989). Such cynicism about the situations from which refugees are fleeing has also contributed to the very common popular misconception that all refugees today are 'job seekers', opportunists in search of a 'better life', rather than 'asylum seekers' who have been forced to flee their countries to save their lives. With the increasing poverty and instability in the South, such beliefs are further reinforced by the general unwillingness to recognize the degree to which global economic inequalities and human rights issues underlie the diverse economic, environmental and civil unrest which cause refugee movements (Hathaway 1991).

Given the increased unwillingness of donors to fund what were seen as open ended commitments to assistance and relief led quite naturally to the idea that UNHCR should be in the business of promoting voluntary repatriation (Coles 1985; Harrell-Bond 1988a), through 'tripartite agreements' with governments. With some rare Central American exceptions (eg Dona' 1995), refugees were not consulted nor did they participate in these agreements. Many observers began criticizing the coercion under which these programmes are implemented (Crisp 1984; Richmond 1993; but also see Coles 1985; Cuny and Stein 1989). Nevertheless, of all the 'durable solutions' repatriation is perhaps the most desirable, not because it will resolve the human situation (Harrell-Bond 1986:186-201), but because theoretically it eradicates the problem for states.

Refugees are returned to their country of origin and the circle is closed: the refugees are reincorporated within the system. With UNHCR's mandate further extended by its Executive Committee to 'promote repatria-

tion', during the 1980s even repatriation back into conflict situations became legitimate (Cuny and Reed 1992). Discussions of repatriation now refer to 'organized' (read coerced) repatriation. Only a few have dared to question the axiom that repatriation is the most desirable durable solution (Harrell-Bond 1986, 1988a; Helton 1992; Turton 1993; Allan and Morsink 1994; Sepulveda 1995; Flores-Borquez 1995).

At the same time as UNHCR's mandate was being extended to 'promote repatriation', the 1980s saw another initiative, generated from within UNHCR itself, to move away from the welfare model. The key words were: 'refugees as resources for development' and development of 'refugee-affected areas'. The Second International Conference on Refugees In Africa (ICARA II), July 1984, a fund-raising meeting for donors, provided the platform for promoting this approach (Harrell-Bond 1990). Referring to this new (old) approach as a 'new window', Petersen, a spokesman for UNCHR, asserted that for the so-called 'solutions to last, they must be linked to national developments and do away with artificial distinctions between the beneficiaries: Who is a refugee? Who is a returnee? Who is a national? 'We are also trying to do away with artificial barriers between aid to refugees and development aid' (as quoted in Harrell-Bond 1990).

Although few funds were raised at the ICARA II conference, the logic of the approach, was irresistible and the European Union quickly followed the lead. Both Lome III and IV included provision for bi-lateral funding to governments prepared to invest in infrastructure in refugee-affected areas which would benefit both host and refugee alike (ibid.; Power 1989). Such a developmental approach, which would require the incorporation of refugees into their host's economy, would also end their isolation and dependence in camps.

...there is at least one documented example, Cyprus, where the government adopted a

highly interventionist approach to turn a ['refugee'] disaster into an opportunity for national development. Focusing on the need for housing and placing an emphasis upon labour intensive policies, the government met the humanitarian needs of the refugees and used the situation as a catalyst for the reconstruction of its economy (Zetter 1991a). Nepal is a similar case, where the government utilized the carpet-making skills of Tibetan refugees. From the outset, Tibetans were allowed to work productively, and were paid a wage rather than receiving food aid. Some thirty years on, having created employment for thousands of others, carpet making is the largest manufacturing industry in Nepal with foreign currency earnings of US\$50 million annually... (Harrell-Bond 1992b).

The reasons for the failure of UNHCR and other humanitarian agencies actively to support this developmental approach are many and complex, but the major impediments were: the fact that the UN Development Programme (UNDP) was to be the lead agency in implementing ICARA II projects, a threat to UNHCR's control of refugee assistance, and the entrenched bureaucratic interests which had developed since the 1970s and which are served by keeping refugees on relief (Harrell-Bond 1986; 1988:1; 1992b; 1993; Mazur 1988; Dewey 1991).

The 1980s and growing restrictionism in the 'North'

The growing numbers of refugees from the South claiming asylum at the ports of entry of the countries of the industrialized North led to serious concerns about what became termed 'irregular movements' (Jaeger 1985; 1988). 'Irregular movements' refer mainly to those persons who have enjoyed asylum in a country in the South who were using their Convention Travel Document or other means to move to another country for employment or education not available in their host country. The notion

developed that one's 'first country of asylum' should be immutable.

First mooted in the context of detention in southeast Asia (Greve 1986; Thitapanich 1986; Helton 1989; McNamara 1989), during the 1980s, the semantically incongruous notion of 'humane deterrence' became part of almost everyday parlance to describe practices being applied to some asylum seekers including detention. The experiences of those subjected to humane deterrence was expected to send the message around the world as to what would happen to any others who dared to knock at the wrong doors. The main method which has been applied in Europe is to detain refugees in prisons or other centres (such as on boats) for long periods of time while their asylum claim is being processed. An investigation of practices in Germany in 1983 became the subject of an inquiry by UNHCR itself. Its findings were so shocking that it is unusually 'leaked' the report. One section of this report is worth repeating:

12. Food. In centres where this is provided, it usually consists of breakfast, a hot lunch and a cold dinner, served at fixed hours. Persons who do not report for their meals may be punished. Most centres accommodate asylum-seekers of different nationalities and regions, and whereas some take this factor into account... others serve meals which are alien or even offensive to them. In some there is no access to the kitchen, and it is prohibited to cook in the rooms. In one predominantly Moslem centre, asylum-seekers told us that in these conditions it was impossible for them to keep Ramadan, due to start at the time of our visit. Moreover, pork was served to them (emphasis added; UNHCR 1983; see also Home Office 1995).

The selective introduction of visa requirements became another method of attempting to keep refugees out (Trevi Group 1989; Strojny 1993). Despite the practice of the International community which recognizes that in situations where an individual's life is threat-

ened, it may be necessary to resort to all means of escaping from the country which could even positively require the use of forged documents, both European and North American governments began imposing fines on airlines which carry refugees without 'proper' travel documentation (Ruff 1989; Cruz 1995). The effect of these sanctions has been to put the airline staff working in foreign airports in the invidious position of being at the front line of immigration control. However, despite the legislation and the increase in fines imposed on airlines, the numbers of refugees arriving have only been 'reduced', not eliminated as had been hoped.

Along with the fall of the iron curtain came the fear of vast numbers of east Europeans marching west. Although the apocalyptic numbers of migrants never materialized, an anticipatory measure was introduced to cope with the feared influx of immigrants from the Former Soviet Union and Eastern Europe without undermining the West's capacity to restrict the arrival of other asylum-seekers. It involved the introduction of a re-interpretation of 'voluntary repatriation' to cover those who could demonstrate an 'ethnic' claim to migrate to a European country. The groups to whom this concept was applied included ethnic Germans, Armenians, Greeks, and Jews from the then Soviet Union, Hungarians from Romania, Germans from Poland who were defined as repatriating to their respective homelands (Voutira 1991; Korceli 1992; Bade 1993). Thus the entry of a group of 'desirable' migrants was admitted without the West having to concede the ability to decide who was to enter.

The 1990s and the further withering of asylum

Finding new and more effective means of preventing refugees from gaining asylum, while acting in a manner which can be said to be in accord with humanitarian principles, has

continued to tax the imagination of governments. This has been a particular problem for the members of the European Union who had all agreed on the economic benefits of upholding the principle of freedom of movement, but only, of course, between member states. Creating 'fortress Europe' has been the response. This has involved attempts to harmonize policy through agreements on asylum seekers and migration as reflected in a series of legal instruments (eg. the Schengen Agreements, the Dublin Convention, and the Maastricht Treaty) (Meijers et al. 1991; ECRE 1993).

Germany has gone further to stem the flow of migrants by investing in developing the areas of expected exodus and entering into 'readmission' agreements with its neighbours. Such an agreement with its neighbours allows Germany to return an 'illegal' migrant to the country from which s/he first crossed. Poland is one country which has entered into such readmission arrangements with Germany (UNHCR 1993; 1994). In 1994, Czech immigration officials in Prague were still resisting entering into such an agreement with Germany, arguing that until they had established similar arrangements with their other neighbours, they would remain 'un-enticed' by the financial incentives Germany had offered. UNHCR's (1988) readmission agreement with Vietnam has been the basis for returning the boat people in southeast Asia who have been determined to be illegal migrants and not refugees (UNHCR 1988).

Already during the 1980s the concept of the 'safe' country (or, as some have put it, the principle of 'passing the buck') had entered the discussion of solutions for refugees (UNHCR 1991; Goodwin-Gill 1992; Hailbronner 1993; Amnesty International 1993; Kjaergaard 1994; Achermann and Gattiker 1995). According to the thinking behind state's behaviour is that a refugee should ask for asylum in the nearest country available. An immigration official may therefore return a refugee to any country through which the

claimant has passed if its government has signed the refugee convention, and it can be presumed that it would abide by its international obligations.

If, for example, a person has spent a sufficient amount of time to have reasonably expected him or her to have asked for asylum, the country is deemed to be a 'safe host country'. People who have spent only hours in transit, or have been driven by agents through to the departure lounge in, for example, Nigeria, have been returned there on the grounds that it was a safe host country.

The notion that refugees can be returned to a 'safe' country through which they passed en route to the country where they have sought asylum led, throughout the 1980s until today, to the phenomenon of refugees 'in orbit' (Weis 1980; Zuffrey 1987; Hond 1988). Refugees 'in orbit' refers to individuals who are refused access to asylum procedures at first one and then another port of entry in another country. Sometimes this process results in a situation which lasts ad infinitum and may be described as ad absurdum (Moorhead 1989).

It has already been noted that having received refugee status in one host country, it is not expected that an individual should leave. Safe countries, therefore, include a refugee's first country of asylum. However, one could cite many examples where refugees are demonstrably unsafe in their country of first asylum and require resettlement, for example, Malawians were pursued and murdered in Zambia during Banda's rule. I have personal experience of many such cases where it has been necessary to convince both the British and the Canadian governments to grant such individuals who had asylum in particular countries that they could not be protected. (It is less reassuring to report that in two cases, it has been necessary to persuade Canada to accept refugees – a Ghanaian and an Eritrean and his family – because they could not be protected in the UK.)

The arrival of Bosnian asylum seekers in such unexpected places as Swaziland has led UNHCR to encourage this government to include the notion of 'safe country' in its domestic legislation. Today, the notion of a 'safe country' is being used to justify refoulement. Although the lists are secret, they include countries which have been agreed on by politicians, for whatever reason, as being those which could not possibly generate a genuine refugee case (UNHCR 1991; Amnesty International 1992). According to the British Home Office, which takes its instructions from the Foreign and Commonwealth Office, Zaire has been designated such a safe country (Medical Foundation 1995).

When, during the Gulf War, the Turkish government refused to allow the Kurds to escape to relative safety within their borders, international military forces were employed to provide these refugees with a 'safe haven' inside their own country (Helton 1988; Keen 1993; Tiso 1994). The challenge of these types of interference to the notion of state sovereignty is only possible under such conditions as existed in the war with Iraq, where there is sufficient military might available on the ground and in the air, or, as was the case in Somalia and Rwanda, there was a total collapse of the state. How much, or how sustainable is such protection has been seriously questioned (Keen 1993).

The war in the states of the former Yugoslavia has provided the most recent challenge to the international refugee legal system (McGregor 1993). The limitations of the 1951 UN Convention definition of a refugee which focuses on individual persecution provided a convenient excuse for not treating these people as refugees. The collective response of Europe and North America was to fall back on general humanitarian arguments which allowed them to provide 'temporary' protection to those who managed to escape, and to offer it on a tightly defined quota basis to cases who had suffered extreme physical injuries or sex-

ual abuse (Hartman 1988; Luca 1994; Kjaerum 1994; Lawyers Committee for Human Rights 1992; Frelick and Cohen 1994). The allocation of any form of temporary status which is short of full refugee status gives governments the legal grounds for forcible repatriation.

Today, all over Europe there are pockets of Bosnians who are being protected under a status which has no secure rights in that the benefits they should enjoy under the Convention are not theirs. The psychological costs of living in such limbo are yet to be measured (Ager 1993; 1994).

At the same time, a new response was invented, referred to as 'preventive protection' (McGregor et al. 1993; Frelick 1992). Dressed up by the High Commissioner herself as 'protecting the right of people not to be forcibly uprooted from their country of origin', in practice, it meant being prevented from exercising the right to seek asylum. UNHCR officials differed in the degree to which they conformed to this new policy: some actively assisted Bosnians and others to leave the war zone; others kept to the rules. One country, the Czech Republic cooperated with an NGO to mount rescue missions into the war zones including Sarajevo. The mainly women and children are kept in 'humanitarian centres', normally hotels at the expense of this government. This humanitarian initiative arose from the government itself (Harrell-Bond 1994a)?

Conclusion

An ironic element in the international response to refugees is that in trying to impose stability on unstable situations, the international community may be contributing to further instability. Since Sadako Ogata proclaimed the 1990s as the 'decade of voluntary repatriation' almost seven million refugees have returned to their country of origin (Cuny and Stein 1994). The long term impact of this,

'the most desirable solution' on both the returning refugees and the inhabitants of the area returned to, has yet to be assessed. For the returnees to Afghanistan, just one example, the country to which they were expected to return has degenerated into internecine warfare. The collapse of the peace agreement in Angola has also left refugees in limbo. Increasingly, peace agreements are proving no real guarantee of the welfare and rights of those who fled.

Writing about repatriation to Mozambique, Dolan (1995) notes that the Mozambicans have been the object of both UNHCR's 'voluntary repatriation programme' and 'an ever more active policy of forcible deportation by the South African Police'. To date, both policies seem to have failed. UNHCR's operation repatriated only 31,074, or just over 10 per cent of its 'case load'; the police exercises succeeded in forcibly deporting approximately 70,000, costing R220 million. 'In financial terms, deportation is also far more significant ... [and it is a] recurring expenditure: forcible deportation alone could cost the country close to R1 billion in the next four years' (ibid.). The costs are recurring because people are simply returning as fast as they are deported. The obvious challenge to the new South Africa is to question why both policies failed. 'One component of the answer lies in an examination of whether the conventional distinction between illegal immigrant and refugee accurately describes what people on the ground are doing ...' (ibid.).

The method in South Africa of distinguishing between 'real' and 'fake' refugees, demonstrates once again how the failure to know what is happening 'on the ground' leads to so many injustices and waste of funds. Mozambicans in rural areas have been defined as refugees, while those in urban areas are defined as illegal aliens (ibid.)! Such an arbitrary and inhumane distinction ignores the fact that in order to survive, people must divide their families, with some members resorting to the

only means of earning a living for their households through work in the urban areas and on white farms. Asking if South Africa can 'have its cake and still eat it?', Dolan (1995) points to another fundamental contradiction in the policy of forcing Mozambicans to return.

It is ironic that almost in the same breath as we hear about the need to repatriate Mozambicans... we also hear about initiatives apparently sponsored by both the South African and the Mozambican governments through which the very land Mozambicans are supposed to return to will become unavailable for resettlement. ... [because it is being handed over] for hunting concessions to large businesses in the very areas most of the refugees hail from. ... A more highly publicized initiative has been that... to re-settle white South African farmers in... Gaza and Maputo provinces. ... The only hope of survival if they return to Mozambique lies in subsistence farming, and indeed, most were subsistence farmers prior to their flight. ... It is both nonsensical and inhumane to push people back with one hand, while taking away their only economic opportunity with the other (ibid.).

Events in Rwanda most dramatically support the hypothesis that repatriation is generally de-stabilizing to the country of origin (Sepulveda 1995; see also Ruiz 1993). Successful integration, so that newcomers have a stake in the success of their new homeland, must become the priority of the international system if such events as occurred in Rwanda in 1994 are not to be repeated (Harrell-Bond 1994; Frechette 1994). Such integration will never be accomplished through relief programmes (Harrell-Bond 1986; 1994).

One of the ironies of Fortress Europe (and the many other examples of almost frenzied efforts by governments to keep refugees out) is that the European Community have been organized around the recognition of the economic – if not social – advantages of the free movement of people as well as goods. In a world in which the ideology of 'market forces'

predominates, why do economists exclude people, when migration has become a basic feature of social life throughout the world? After all, the scale and geographic sweep of current migratory movements indicates that the causes are 'located in the basic structures of an increasingly interlocked world system' (Benmayor and Skotnes 1994:4). In this system, movement of people is not merely a condition of success, it is part of a modus operandi.

There is nothing historically unique about massive migration – it 'has been a constant to the last five centuries of world history and has frequently been a key determinant of global development'. Such incontrovertible facts tend to run against 'the grain of much common-sense thinking about migration' (ibid.).

Against all evidence, there is a strong tendency especially in the 'advanced' countries, for observers and 'opinion-makers', including scholars... to treat migrations no matter what their scale, as isolated, random events, outside of the central thrust of social development. ... accidents of history, the result of unusual circumstances, catastrophes, deviations from the norm.

... Despite that fact that economic power brokers of the advanced countries frequently foster immigration to form pools of cheap labour power, or stimulate it through their interventions in underdeveloped economies, we are encouraged to believe that something as disruptive as migration has to be marginal, transitional, aberrant.

... Moreover, we are encouraged to think of the migrants and deviants, as the cause of disruption (ibid.).

We are brought full circle to the essential challenge which fulfilling international moral obligations to refugees and other migrants poses to the perceived self-interests of the sovereign nation-state. In recent years a number of social scientists have tried to defend the integrity of refugee interests from a state-centred to a people-centred approach.

Whether this perspective will be sufficient to account for the emerging trend towards a 'global apartheid' (Richmond 1993; 1994) is a question which needs to be asked during this 'decade of repatriation'.

References

- Achermann and Gattiker** (1995) 'Safe third countries: European developments', *International Journal of Refugee Law*, Vol. 7, No. 1, pp. 19–38.
- Aiboni, S.A.** (1978) *Protection of Refugees in Africa*, Uppsala: Svenska Institutet for International Rätt.
- Ager** (1993) *Mental Health Issues in Refugee Populations: A Review*. Working Paper of the Harvard Centre for the Study of Culture and Medicine/ RSP Library.
- Ager** (1994) 'Dislocation' in *Mental Health Issues in Refugee Populations: a review working paper of the Harvard Centre for the Study of Culture and Medicine*, Harvard University, Cambridge Mass.
- Allen, T. and Morsink, H.** (eds) (1994) *When Refugees Go home: African experiences*, London, James Currey.
- Amnesty International** (1992) *Europe: Harmonization of asylum policy – Accelerated procedures for "manifestly unfounded" asylum claims & the "safe country" concept*. London.
- Amnesty International** (1993) *Passing the buck: deficient Home Office practice in "safe third country" asylum cases*, (AIBS/RO/1/93)
- Arboleda E.** (1994) 'The Cartagena Declaration of 1984 and its similarities to the 1969 OAU Convention on Refugees: a comparative perspective.' Paper for the Symposium on Refugees and Forced Population Displacements in Africa, 8-10 Sept., Mexico City.
- Bade** (1993) *Re-migration-to their fathers' land? Ethnic Germans from the East in the Federal Republic of Germany Refugee Participation Network 14 p.3-7*
- Bascom, J.** (1995) 'The New Nomads. An Overview of Involuntary Migration in Africa', in Baker, J. and Aina, T.A. (eds) *The Migration Experience in Africa*. Sweden: Nordiska Afrikainstitutet.
- Benmayor, R. and Skotnes, A.** (eds) (1994) *Migration and Identity*, (Introduction), Oxford University Press.
- Betts, T.** (1974) *The Southern Sudan: the Ceasefire and After*, London, African Publications Trust.
- Chimni** (1993) *The UNHCR's role in Voluntary Repatriation and the meaning of the words 'Facilitation'*,

- 'Promotion' and 'Encouragement' – A perspective. Prepared for the Roundtable Consultation on Voluntary Repatriation. Consultation on Voluntary Repatriation; UNHCR Division of International Protection Geneva, June 1993.
- Chingono, M.** (1995) *Critical Notes on Repatriation and the Crisis of the Nation-State: the case of Zimbabwe's post-Lancaster House Repatriation*. Unpublished Seminar Paper 17 May 1995
- Clark, L.** (1985) 'The refugee dependency syndrome: physician, heal thyself'. Refugee Policy Group, Washington, DC.
- Coles** (1985) *Voluntary repatriation – A Background Study Prepared for the Roundtable on Voluntary Repatriation UNHCR/IIHL San Remo July 1993*.
- Crisp, J.** (1984) 'Voluntary repatriation Programmes for African refugees: a critical examination', *Refugee Issues*, Vol. 1, No. 2, RSP/BRC.
- Cruz, A.** (1995) *Shifting responsibility : carrier's liability in the member states of the European Union and North America*, London: Trentham Books.
- Cuny, F. and Stein, B.** (1989) 'Prospects for and Promotion of Spontaneous Repatriation.' in Loescher and Monihan (eds) *Refugees and International Relations*, Clarendon, Oxford.
- Cuny, F. and Stein, B.** (1994) *The contemporary practice of voluntary repatriation: repatriation during conflict, reintegration amidst devastation*, Center for the Study of Societies in Crisis, Dallas, USA.
- Cuny, F. and Stein, B. and Reed, P.** (1992) *Repatriation During Conflict in Asia and Africa*. Dallas, The Centre for the Study of Societies in Crisis
- Daley, P.** (1989) *Refugees and Underdevelopment in Africa: the case of Burundi Refugees in Tanzania*. D. Phil. Anthropology & Geography, Oxford.
- Daley, P.** (1991) 'Gender, Displacement and Social Reproduction: Settling Burundian Refugees in Tanzania.', *Journal of Refugee Studies*, Vol. 4, No. 3, pp. 248 – 266.
- Daley, P.** (1993) 'From the Kipande to the Kibali: the incorporation of refugees and labour migrants in Western Tanzania.' in Black & Robinson (eds) *Geography and Refugees: patterns and processes of change*. London, Belhaven Press.
- De Waal, A.** (1989) *Famine that kills: Darfur, Sudan 1984 -1985*, Oxford Clarendon Press.
- Dewey, A.** (1991) 'UNHCR and the New World Order', *Refugees*, No. 87, October.
- Dolan, C.** (1995) *Presentation to the Centre for Policy Studies Workshop on Southern African Migration: Domestic and Regional Policy Implications*, Unpublished.
- Dona, G.** (1995) 'El Retorno: The Collective and Organised Return of Guatemalan Refugees and its Effects on the Process of Reintegration.' Unpublished seminar paper, RSP/May 1995.
- Dunbar Ortiz, Roxanne, Harrell-Bond, Barbara E.** (1987) 'Who protect the Human Rights of refugees? Africa Today, 1st and 2nd Quarter.
- ECRE** (European Consultation on Refugees and Exiles) (1993) *Asylum in Europe: an introduction*. London.
- Flores-Borquez, M.** (1995) 'The policy of repatriation of Refugees: a psycho-analytic perspective' (ongoing thesis research)
- Frechette, A.** (1994) *Notes toward the Development of a Multi-Disciplinary Model for Comparative Research on 'Integration'*. Unpublished Final Paper for the RSP.
- Frelic, B.** (1992) 'Preventive protection' and the right to seek asylum: a preliminary look at Bosnia and Croatia.', *Journal of Refugee Law*, Vol. 4, No.4, pp. 439-454.
- Frelic, B. and Cohen, B.** (1994) *Filling the gap: temporary protected status*, US Committee for Refugees, Washington.
- Goodwin – Gill, G.** (1992) 'Safe country? Says who?'. *International Journal of Refugee Law*, Vol. 4, No.2, pp. 248-250.
- Gorman, R. F.** (1984) (ed) *Private Voluntary Organizations as Agents of Development*, Westview Press, Boulder, Colorado.
- Greve, H. S.** (1986) *Humane deterrence*, Norway.
- Hailbronner, K.** (1993) 'The concept of 'safe country' and expeditious asylum procedures : a Western European Perspective', *International Journal of Refugee Law*, Vol.5, No. 1, pp. 31-65.
- Harrell-Bond** (1985) 'Humanitarianism in a straight-jacket', *African Affairs* No 334, p 3-13.
- Harrell-Bond** (1986) *Imposing Aid: Emergency Assistance to Refugees*, Oxford University Press.
- Harrell-Bond** (1988) 'The Sociology of Involuntary Migration: An Introduction.', *Current Sociology*, Vol. 36, No. 2, pp. 1-6.
- Harrell-Bond** (1988a) 'Repatriation – Under what conditions is it the most desirable solution for refugees? An Agenda for Research.' *African Studies Review*, Vol. 32, No 1.
- Harrell-Bond** (1990) 'Breaking the Vicious Circle: Refugees and Other Displaced Persons in Africa.' in African Centre for Applied Research, *The African Social Situation: Crucial Factors of Development and Transformation*. London, Hans Zell Publishers.
- Harrell-Bond** (1992a) 'Deployed Like Chessmen: Spontaneously Settled Refugees in Southern Sudan' in Alderman, H. and J. Sorenson (eds) *African Refugees, Development Aid and Repatriation*, African

- Modernization and Development Series, New York: Westview Press.
- Harrell-Bond** (1992b) 'Refugees and the Reformulation of International Aid Policies: What can Britain and Japan Do?' Background paper for UK – Japan 2000 Group. Unpublished, RSP/Library.
- Harrell-Bond** (1993) 'Creating Marginalised Dependent Minorities. Relief Programmes for Refugees in Europe.' *Refugee Participation Network* (15):14 – 17. (Published in French, *Le Courier*, No. 140, Juillet – Aout 1993, pp 68 -71.
- Harrell-Bond** (1994) 'Pitch the tents: an alternative to refugee camps.' *The New Republic*, Sept. 19 & 26, pp. 15, 18-25.
- Harrell-Bond** (1994a) Report. Visit to the Czech Republic, 6-13 Feb. 1994. Unpublished, RSP.
- Harrell-Bond et al.** (1992) 'Counting Refugees: Gifts, Givers, Patrons and Clients', *Journal of Refugee Studies*, Vol. 5, No 3/4.
- Harrell-Bond and Voutira, E.** (1992) 'Anthropology and the Study of Refugees.', *Anthropology Today*, 8(4) p.6-10
- Hartman, J.** (1988) 'The principle and practice of temporary refuge: a customary norm protecting civilians fleeing internal armed conflict.' in Martin, D. (ed) *The new asylum seekers: Refugee law in the 1980's*, Dordrecht, Martinus Nijhoff.
- Hathaway, J.** (1991) *The Law of Refugee Status*. Toronto: Butterworths.
- Helton, A.** (1988) 'The need for a formal safe haven remedy in the United States.', Unpublished manuscript for Refugee Documentation Project, York University, Canada.
- Helton, A.** (1989) 'Inhumane deterrence: the treatment of Vietnamese boat people in Hong Kong.', *Lawyers2 Committee for Human Rights*, New York.
- Helton, A.** (1992) 'Repatriation or Refoulement.', *Refugees*, July.
- Holborn, L.** (1975) *Refugees: A Problem of Our Time; The Work of the United Nations High Commissioner for Refugee, 195–1972*. The Scarecrow Press.
- Home Office** (1995) Report of an unannounced short inspection by HM Inspectorate of Prisons: Immigration Detention Centre, Campsfield House. Home Office, London
- Hond, M. D.** (1988) 'Jet – age refugees': search of balance and cooperation' in Martin, D. (ed) *The New Asylum seekers: refugee law in the 1980's*. *International Studies in Human Rights*, Vol. 10, pp. 49–56.
- Jaeger, G.** (1985) Study of irregular movements of asylum seekers and refugees, A study by a 14-nation Working Group, UNHCR, Geneva.
- Jaeger, G.** (1988) 'Irregular movements: the concept and possible solutions.' in Martin, D. (ed) *The new asylum seekers: refugee law in the 1980's*, Martinus Nijhoff, Dordrecht.
- Karadawi** (1977) 'Political refugees: a case study from the Sudan, 1964–1972', Unpubl. M.Phil., Dept of Politics, University of Reading.
- Karadawi** (1983) 'Constraints on assistance to refugees: some observations from the Sudan', *World Development*, Vol. 11, No. 6.
- Karadawi et al.** (1987) 'The Social Problem of Development', *The Other Economic Summit*, background papers for the first Libreville Summit, January 26-8, prepared by the Other Economic Summit (TOES), at therequest of Association Mondiale de Prospective Sociale (AMPS).
- Kay, D. and Miles, R.** (1988) *Refugees or Migrant Workers? The European Volunteer Workers in Britain 1946–51* Unpublished RSP Seminar Paper 15 June 1988
- Keen, D.** (1993) *Famine Needs-Assessment and Survival Strategies in Africa*. Oxfam Research Paper No. 8, Oxfam, Oxford
- Kibreab, G.** (1987) *How durable are the 'Durable Solutions' to the problems of African Refugees? Overview Paper for the Refugee Research Workshop. Nairobi 14-17 December 1987*, University of Uppsala, Sweden.
- Kjaergaard, E.** (1994) 'The concept of "safe third country" in contemporary European refugee law', *International Journal of Refugee Law*, Vol. 6, No. 4, pp. 649 – 655.
- Kjaerum, M.** (1994) 'Temporary protection in Europe in the 1990's.', *International Journal of Refugee Law*, Vol. 6, No. 3, pp.444-456.
- Korcelli, P.** (1992) 'International Migration in Europe: Polish Perspective for the 1990's', *International Migration Review*, Vol. 26, No. 6.
- Lawyers Committee for Human Rights** (1992) *Temporary protected status in the United States: an assessment of a new humanitarian remedy*, New York.
- Loesher, G.** (1992) *Refugee Movement and International Security*, Adelphi papers No. 268, IISS, Brassey's London.
- Loesher, G.** (1993) *Beyond Charity: International Cooperation and the Global Refugee Crisis*. New York. Oxford University Press
- Loesher, G. and Scanlan, A.** (1986) *Calculated Kindness, Refugees and America's Half-Open Door, 1945 to the Present*. London, The Free Press.
- Luca, D.** (1994) 'Questioning temporary protection.', *International Journal of International Law*, Vol. 6, No. 4, pp. 535-561.
- Malkki, L.** (1989) *Purity and Exile: Transformations of Historical – National Consciousness among Hutu Refugees in Tanzania*, Unpubl. Ph.D. Thesis, Har-

- vard University.
- Malkki, L.** (1990) 'Context and Consciousness: Local conditions for the production of historical and national thought among Hutu refugees in Tanzania', in Fox, R., *National Ideologies and the Production of National Cultures*, American Ethnological Society Monograph series, No. 2.
- Malkki, L.** (1992) 'National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees?', *Cultural Anthropology*, Vol. 7, No. 1, pp. 24–47.
- Mazur, R.E.** (1988) 'Refugees in Africa: The Role of Sociological Analysis and Praxis.', *Current Sociology*, Vol. 36, No. 2, pp. 43–60.
- McGregor, J.** (1993) 'Former Yugoslavia: Western governments' response.', *Refugee Participation Network*, No. 14, pp. 18–20.
- McNamara, D.** (1989) 'The origins and effects of 'Humane Deterrence' policies in South-east Asia, in Loescher, G. and Monahan, L. (eds) *Refugees in International Relations*, Oxford University Press.
- Meijers, J., J. Bolten, A. Cruz, J.D.M. Steenbergen, T. Hoogenbooj, A.H.J. Swart, L.F.M. Verhey, and P. Boeles** (1991) *Shengen*, Kluwer Law and Taxation Publishers, Utrecht.
- Medical Foundation** (1995) *Zairean asylum seekers in the UK: their experiences in two countries*. London.
- Moorehead, C.** (1989) 'Despair of a life in orbit.', Independent.
- Nobel** (1978) 'National law and legislation on the rights and protection of refugees in Africa.' in Melander, G. & Nobel, P. (eds) *African Refugees and the law*. Sweden, Uppsala.
- Power, M.** (1989) *European Community Assistance to Refugees and Displaced Persons*. Symposium on International Displaced Persons. Georgetown University October 1989 Brussels, Commission of the European Community
- Richmond, A.** (1993) 'Open and closed borders: is the new world order creating a system of apartheid?', *Refugee*, Vol. 13, No. 1, pp. 6–10.
- Richmond, A.** (1994) *Global Apartheid: Refugees, Racism, and the New World Order*, Oxford University Press.
- Rogers, E. and Copeland, E.** (1993) *Forced Migration; Policy issues in the Post-Cold War World*, Massachusetts, Tufts University.
- Sepulveda, D. C.** (1995) 'Challenging the Assumptions of repatriation: Is it the desirable solution?', *The Courier*, No. 150, 1995.
- Ruff, A.** (1989) 'The United Kingdom Immigration (carriers liability) Act 1987: Implications for refugees and airlines.' *International Journal of Refugee Law* Vol. 1, No. 4, pp 481–500.
- Ruiz, H.** (1987) 'When Refugees Won't Go Home: The dilemma of Chadians in Sudan', Washington: U.S. Committee for Refugees, Washington DC.
- Ruiz, H.** (1993) 'Repatriation: Tackling Protection and Assistance Concerns.', *World Refugee Survey 1993*, US Committee for Refugees.
- Shacknove, A.** (1985) 'Who is a Refugee?', *Ethics*. Vol. 95, No. 2, January.
- Skran, C.** (1988) 'Profile of the first two High Commissioners'. *Journal of Refugee Studies* Vol. 1, No. 3/4, pp. 277–296.
- Skran, C.** (1995) *Refugees in Inter-War Europe: The Emergence of a Regime*, Clarendon Press, Oxford.
- Stein, B. and Clark, D.L.** (1985) *Older Refugee settlement in Africa: Final Report*. Refugee Policy Group, Washington DC.
- Strojny, A. M.** (1993) 'The interplay between IRCA's antidiscrimination provision and the H–2 visa process.', *Interpreter Releases*, Vol. 70, No. 30, pp. 1025–1056.
- Thitapanich, T.** (1986) 'The humane deterrence policy towards Kampuchean refugees in Thailand: a policy analysis.' Unpubl. D.Phil. thesis, University of Pittsburgh.
- Tiso, C. M.** (1994) 'Safe-Haven Refugee Programmes: A method of combatting the international refugee crisis'. *Georgetown Immigration Law Journal* 8(4) pp 575–601
- TREVI Group** (1989): *Creation of a permanent body responsible for coordinating work by the Twelve on the security matters – agreement on a list of 59 countries whose nationals need a visa to enter the EC*. Europe Political Day, No. 5015, Luxembourg.
- Turton, D.** (1993) 'The Symposium on the Social and Economic Aspects of Mass Voluntary Return Movements of Refugees', *Disasters*, Vol. 17, No. 3, pp. 263–266.
- UNHCR** (1983) *Mission to the Federal Republic of Germany*, 6–10 June 1983.
- UNHCR** (1994) *Readmission Agreements; "protection elsewhere" and asylum policy*, Geneva.
- UNHCR**, Division of International Protection (1993) *Overview of re-admission agreements in Central Europe*, Geneva.
- UNHCR, Executive Committee** (1991) *Background note on the safe country and refugee status (submitted by the High Commissioner)* (EC/SCP/ 3 July 1991)
- UNHCR, Hocke, J.P., Vu, K.** (1988) 'Memorandum of understanding between the Socialist Republic of Vietnam and the United Nations High Commissioner, 13 December 1988', *International Journal of Refugee Law*, Vol. 5, No. 4.
- Voutira, E.** (1991) 'Pontic Greeks Today: Migrants or

- Refugees', *Journal of Refugee Studies*, Vol.4, No. 4, pp.400-420.
- Voutira, E. and Harrell-Bond** (1995) 'In Search of the Locus of Trust: The Social World of the Refugee Camp' in Daniel, K. and Knudsen, J. (eds), (Mis)trusting Refugees, University of California Press (Forthcoming)
- Voutira, E. and Harrell-Bond** (1995a) *Encyclopedia of the Social Sciences*, 2nd ed. A. Kuper ed. Routledge.
- Waldron, S.** (1987) 'Blaming the Refugees', *RSP/BRC Refugee Issues*, Vol. 3, No. 3.
- Weis, P.** (1980) 'Refugees in Orbit.', *Israel Yearbook on Human Rights*, Vol. 10, pp. 157-166.
- Weis, P.** (1994) 'The Refugee Convention, 1951; The travaux preparatoires analysed.', *Cambridge International Document Series*, Vol. 7.
- Zetter, R.** (1988) 'Refugees and Refugee Studies: A Label and an Agenda', *Journal of Refugee Studies*, Vol.1, No. 1, pp. 1-6.
- Zetter, R.** (1991) 'Labelling Refugees: Forming and Transforming an Identity.', *Journal of Refugee Studies*, Vol.4, No. 1, pp. 39-62.
- Zolberg, A. R.** (1983) 'The Formation of New States as a Refugee Generating Process.', *Annals* 467.
- Zolberg A. R. et al.** (1989) *Escape From Violence: Conflict and Refugee Crisis in the Developing World*, New York: OUP.
- Zufferey, B. D.** (1987) *Refugees in Orbit.*, in Constantinopoulos, D. (ed) *The Refugee Problem on Universal, Regional and National Level.*, Institute of International Relations of Thessaloniki, Thesaurus Acroasium, Vol. XIII.

EU Migrants Forum – Suomen tukiryhmä

EU Maahanmuuttajien Foorumi on demokraattinen edunvalvontajärjestö, joka edustaa n. 60 kansallisuutta EU:n ulkopuolisista maista. Foorumin keskeiset tavoitteet ovat

1. saavuttaa yhtäläiset oikeudet ja vapaa liikkuvuus,
2. rasmin, xenofobian ja suvaitsemattomuuden torjuminen,
3. korostaa humaania näkökulmaa turvapaikkakäsityksissä,
4. rakentaa monikulttuurista Eurooppaa.

Foorumin päämaja on Brysselissä Belgiassa. Sen johtokunta kokoontuu vuosittain sopimaan Foorumin toiminnasta ja budjetista. Toiminnan järjestämisessä avustaa kuusi henkinen henkilökunta. Foorumin presidentti on *Tara Mukherjee* Englannista.

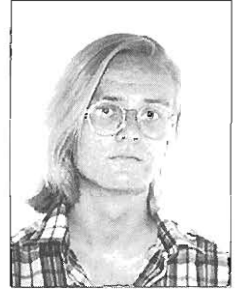
Suomeen on nyt perustettu EU:n maahanmuuttajien foorumin tukiryhmä. Kaikki ystävyysseurat ja rasismia vastaan toimivat yhdistykset ovat tervetulleita liittymään siihen jäseniksi. Liittyminen ja jäsenyys ovat ilmaisia. Yksilöt voivat osallistua järjestöjensä kautta. Jäseneksi liittyvistä yhdistyksistä tukiryhmä tavoittaa seuraavat tiedot: yhdistyksen perustamisvuosi, jäsenmäärä, maahanmuuttaneiden ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien jäsenten määrä sekä hallituksen jäsenet ja yhdistyksen säännöt. Kyseiset tiedot voi lähettää osoitteeseen:

EU Maahanmuuttajien Suomen Tukiryhmä
Nervanderinkatu 10, PL 722
00101 Helsinki
Tel./Fax 449 175.

Sopeutumisen sietämätön vaikeus

Maahanmuuttajien ja pakolaisten
syrjäytymisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

Erno Hyvönen

Artikkeli tarkastelee Suomen toteuttamaa maahanmuuttaja- ja pakolaispolitiikkaa, sen integroimis- ja akkulturoimispyrkimyksiä ja saavutettuja tuloksia. Ongelmana on, miksi Suomen uudet etniset vähemmistöt näyttävät syrjäytyvän tukitoimista huolimatta. Monikulttuurisuuden pohdinta on jätetty tässä yhteydessä sivummalle, vaikka termi virallisessa diskurssissa esitetäänkin ajankohtaiseksi ja ideologiseksi päämääräksi; käytännön toimenpiteissä monikulttuurisuuden edistäminen ei juuri näy.

Ongelmaan paneudutaan perehtymällä Suomen maahanmuuttajien ja pakolaisten vastaanottojärjestelmän käytäntöihin ja valittuihin strategioihin, joiden virallisena päämääränä on tasa-arvoisen yhteiskunnan luominen. Artikkelit tarkastelee pakolaisille ja maahanmuuttajille järjestettyä koulutusta ja sen tehokkuutta yhdenmukaista kohtelua vaativan tasa-arvoisuusperiaatteen ja toisaalta positiivisesti erottelevia tukitoimia vaativan huoltoperiaatteen ristiaallokossa.

Integroituminen

Muuttoliikkeitä ja muuttojen vaikutuksia käsittelevissä tutkimuksissa keskeiseksi käsitteeksi on yleensä nostettu integraatio. Sana on

johdettu alkuaan latinankielisestä sanasta "integratio", joka merkitsee "yhdistän kokonaisuudeksi, jossa osat säilyvät muuttumattomina". Maahanmuuttajapolitiikassa sanaa on yleensä käytetty kuvaamaan tilannetta, jossa maahanmuuttajalla on tasa-arvoinen asema verrattuna valtaväestöön ja samalla oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan. Suomen maahanmuuttajapolitiikan tavoitteina on maahanmuuttajien integroiminen yhteiskuntaan ja syrjäytymisen ehkäisy. Tasa-arvoisen kohtelun lisäksi yhteiskuntaan integroituminen edellyttää tukitoimenpiteitä varsinkin kielen oppimisessa, opiskelussa ja työllistymisessä. (Sisäasiainministeriö 6/1996, 18.)

Patrick Weil ja John Crowley (1994) puhuvat integraatiotermin kahdesta eri käyttötavasta. Ensimmäinen, klassinen durkheimilainen tapa on puhua integraatiosta vastakohtana *dis-integraatiolle*. Etniset vähemmistöt, uskonnolliset ryhmät, erilaiset alakulttuurit sekä tavalliset yksilöt ovat integroituneita valtakulttuuriin, jos heillä on yhteisiä uskomuksia, käytäntöjä ja päämääriä sekä sosiaalista vuorovaikutusta valtaväestön kanssa. Ilman yhteiskunnan kaikkien osa-alueiden läpäisemää, tarpeeksi laajaa yhteenkuuluvaisuuden tunnetta enemmistövaltaan perustuva nykyaikainen demokratia tuskin olisi mahdollinen. Toinen tapa ymmärtää integraatio on määritellä se vastakohtaksi *segregaatiolle* (esim. em. sisäasiainministeriön kanta). Nämä kaksi kantaa

Valt. yo. Erno Hyvönen valmistelees pro gradu -tutkielmansa sosiologian alalta Turun yliopistossa.

voidaan myös yhdistää: segregaatio voidaan nähdä integraatioprosessin ääripäänä ja – yleisemmin – sosiaalinen epätasa-arvo on tuhoisaa integraatiolle. (Weil & Crowley 1994, 110–111.)

Ekholm jakaa tutkimuksessaan (1994) integraation asenteelliseen, rakenteelliseen ja vähemmistöryhmän sisäiseen integraatioon. Asenteellisessa integraatiossa tarkastellaan, miten maahanmuuttajat ovat omaksuneet valta-yhteisön arvoja ja – tosin harvemmin – miten vähemmistön arvot ovat vaikuttaneet valta-yhteisöön. Rakenteellinen integraatio on yksinkertaisesti sitä, millaisen taloudellisen, poliittisen ja sosiaalisen aseman vähemmistöryhmän jäsenet ovat saavuttaneet valta-yhteisössä. Sisäisen integraation tutkijoita kiinnostaa millainen yhtenäisyys ja solidaarisuus (kohesio) vähemmistöryhmän sisällä vallitsee. (Ekholm 1994, 17–19.)

Tässä artikkelissa integraatio käsitetään vastakohtana sekä disintegraatiolle että segregatiolle. Hyvä rakenteellinen integraatio katsotaan tärkeäksi asenteellisen integraation edellytykseksi. Asenteellista integroitumista tuskin voi tapahtua, jos maahanmuuttaja kokee saavuttamansa taloudellisen, poliittisen ja sosiaalisen aseman epäoikeudenmukaiseksi. Keskittymistä rakenteelliseen integraatioon tukee paitsi sen merkitsevyys integraatiotermin muilla aspekteilla, myös rakenteellisesta integraatiosta saatavan tiedon helppous; kirjallisuutta ja tilastoja aiheesta on runsaasti.

Pakolaisten ja maahanmuuttajien alkukoulutus Suomessa

Suomeen turvapaikkaa hakemaan tulleet pakolaiset sijoitetaan ensiksi pakolaiskeskuksiin odottamaan turvapaikkapäätöstä. Keskimääräinen odotusaika oli viime vuonna 13–17 kk (Kuuluvainen 1996), kun se pahimman pakolaisaallon aikana 1992–93 saattoi olla jopa useita vuosia. Turvapaikkapäätöstä odottavilla pakolaisilla ei ole työlupaa. Turvapaikanhakijoiden alkuopetuksen järjestämisestä ei ole

olemassa määräyksiä, joten käytännöt vaihtelevat eri vastaanottokeskuksissa. Yleensä opetus rajoittuu laitoksen oman henkilökunnan tai siviilipalvelusmiesten antamaan suomen kielien perusopetukseen yhtä turvapaikanhakijaa kohti tulevan viikkotuntimäärän pysyessä hyvin pienenä (Kuuluvainen 1996).

Jos turvapaikanhakija onnistuu odottelun jälkeen saamaan oleskeluluvan, hänellä on mahdollisuus osallistua maahanmuuttajakoulutukseen. Tämä järjestetään työvoimakoulutuksena, eli työvoimapiiri ostaa koulutuksen sopivalta oppilaitokselta. Pakolaisten erityisasemaa koulutuksessa (varma koulutuspaikka) on perusteltu sillä, ettei heidän muuttonsa perustu vapaaehtoisuuteen. Tällöin he ovat muita ulkomaalaisia huomommin varustautuneet elämään uusissa olosuhteissa ja näin vastaanottavalla maalla on enemmän velvollisuuksia heitä kohtaan. Muilla maahanmuuttajilla pääsy maahanmuuttajakoulutukseen perustuu työvoimatoimiston tarveharkintaan, resursseihin sekä siihen, onko pakolaisille järjestettävällä kurssilla tilaa. Tämäkin on pitkälti paikkakuntakohtaista. (Domander 1992, 38–47)

Sekä maahanmuuttajat itse, että opetushallitus ovat asettaneet maahanmuuttajakoulutuksen päätavoitteeksi kielen oppimisen (Domander 1994, 101). Ongelmana on, etteivät koulutuksen läpikäyneet maahanmuuttajat ole saavuttaneet työllistymisen tai jatkokoulutuksen mahdollistavaa kielitaitoa. Tähän on useita syitä:

- kulttuurishokki ja käynnissä olevan akkulturaation vaihe,
- pakolaisilla mahdolliset dramaattiset kokemukset ja huoli lähtömaahan jääneistä omaisista. Maahanmuuttoa ei välttämättä ole ajateltu pysyväksi.
- länsimaisen jatkuvan kouluttautumisen ideaa ei välttämättä ole sisäistetty. Joissakin kulttuureissa koulutuksen ajatellaan kuuluvan vain lapsille.
- maahanmuuttajan ikä; uusia asioita alkaa olla vaikea oppia.

- puutteellinen luku- ja kirjoitustaito; tottumattomuus latinalaisiin aakkosiin.
- opetusresurssien ja opettajan tietotaidon puute.

Jos oma elämäntilanne on sekaisin ja selkiintymätön – kuten pakolaisilla usein on – uuden, vieraan kielen ja kulttuurin oppiminen vuoden intensiivikurssilla on ymmärrettävästi vaikeaa. Suomalaisen näkökulmasta – pakolaisten vuosi eriytettyä opetusta ja sitten tasa-arvoisena suomalaisten pariin – vastaanottojärjestelmä vaikuttaa toimivalta ja käytännölliseltä, mutta prosessin läpikäyneiden pakolaisten mielipide voi olla toinen.

Aikuiskoulutus ja maahanmuuttajat

Maahanmuuttajakoulutus lähtee siitä, että jokaiselle pyritään takaamaan tasa-arvoinen mahdollisuus koulutukseen (Lumiaro 1995). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajille pyritään antamaan riittävä suomen kielen taito alkukoulutuksessa, jonka jälkeen maahanmuuttajan oletetaan hakeutuvan (yhteishaussa tai muulla tavalla) suomalaisen koulutukseen opiskelemaan yhdessä suomalaisten kanssa. Tasa-arvoisuusperiaatteen mukaan maahanmuuttajien koulutusta ei kohdella jonkun marginaaliryhmän erityiskysymyksenä, eikä maahan myöskään ole haluttu luoda kahta eri koulutustasoa – suomalaista ja ulkomaalaista. Huoltoperiaate (uusien etnisten vähemmistöjen positiivisesti erottelevat erityistoimet) on haluttu kytkeä vain lyhyeen alkuvaiheen opetukseen, jotta em. kaksi osittain ristikkäistä periaatetta täydentäisivät toisiaan. (Ripatti 1988, 85–86)

Tutkimuksissa on huomattu, että ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien kielitaito on usein puutteellinen (mm. Saarinen & Parviainen 1995), joten heidän menestymisensä koulutuksessa on vaikeaa ja keskeyttäneiden osuus on suuri. Esimerkiksi Helsingin kaupungin ammatillisissa oppilaitoksissa keskeyttämisprosentti maahanmuuttajilla lukuvuonna 1993–94 oli yli

20% , kun se suomalaisilla samana ajankohtana oli vain n.12% (Lumiaro 1995, 58).

Ammatillisilla oppilaitoksilla ei ole lain-säättämiä velvollisuuksia järjestää maahanmuuttajille koulutusta (Lumiaro 1995, 56). Oppilaitoksilla ei usein myöskään ole erillisiä määrärahoja maahanmuuttajaopiskelijoiden erityistarpeita, kuten tuki- tai suomen kielen opetusta varten. Mahdollinen – ja yleensä tarpeellinen – tukiovetus kustannetaan yleisistä tukiovetusmäärärahoista, joten sen katsotaan usein olevan muilta, “omilta”, oppilailta pois (Lumiaro 1995, 62). Tästä voi seurata oppilaitoksen haluttomuus ottaa kurseilleen maahanmuuttajia.

Vaikka nykyään puhutaankin paljon koulutuksen joustavuudesta ja yksilöllisistä lähtökohdista, toimii koulutus aina parhaiten – taloudellisimmin ja tehokkaimmin – kun oppilasmateriaali on standardoitu. Samanlaisen pohjakoulutuksen saaneet ja samanlaisen koulutuskulttuurin läpikäyneet ihmiset on helppointa kouluttaa vuodesta toiseen “liukuhihnatyönä”. Pakolaiset ja maahanmuuttajat ovat tässä mielessä ongelmallisia kouluttajan kannalta, koska he eivät vastaa tätä ihannetta; heistä aiheutuu pakostakin lisätyötä. Samaan aikaan maahanmuuttajaopiskelijoiden määrän kasvun kanssa lama on tehokkuusvaatimuksiin pakottanut oppilaitokset nostamaan ryhmäkokoja ja vähentämään ja tuki- ja eriytettyä opetusta (esim. Lumiaro 1995, 59–65). Koulutusmäärärahojen leikkaukset koskevat kipeimmin juuri erityisjärjestelyjä tarvitsevia, koska niistä leikataan aina ensiksi.

Maahanmuuttajien sijoittuminen työhön

80-luvun työvoimapulan aikana pakolaiset sijoituivat helposti työmarkkinoille. Työ oli usein suorittavaa tehdastyötä maali- tai komponenttiteollisuudessa, mutta työpaikka kuitenkin. Pääasiassa yhteiskuntansa alimmista kerrostumista kotoisin olevat vietnamilaispakolaiset sijoituivat Suomessakin ammattiarvostushierarkian alimmille tasoille. Varsinais-

ta sosiaalisen aseman laskua ei siis heidän kohdallaan tapahtunut. Yliopistokoulutusta maassaan saaneet pakolaiset eivät onnistuneet sijoittumaan vastaavalle paikalle Suomessa, vaan edessä oli alan vaihto tai – varsinkin humanisteilla – työllistyminen pakolaishallinnon tehtäviin tulkeiksi tai kotikielen opettajiksi. (Pylvänäinen 1989)

80-luvullakaan pakolaiset eivät yleensä saaneet koulutustaan vastaavaa työtä. Koulutus ja työkokemus saattoi parhaassa tapauksessa auttaa sijoittumaan edes omalle alalleen, tosin hieman alhaisempaan asemaan. Insinööristä saattoi tulla tekniikko, itsenäisestä pikku-kauppiaasta tai ompelijasta toisen palveluksessa oleva myyjä tai teollinen vaiheompelija. Pakolaisille suositeltiin yleensä jatkokoulutusta maahanmuuttokoulutuksen jälkeen. Se ei kuitenkaan ollut kovin suosittua, sillä samaan työhön pääsi ilman koulutustakin, eikä aikuiskoulutus muutenkaan ollut suosittua vietnamilaisten keskuudessa (Pylvänäinen 1989). Useimmat pakolaiset suorastaan kiskottiin teollisuuden vaihtotyöhön, kuten seuraavasta työvoimatoimiston virkailijan haastattelusta ilmenee:

”Työllisyystilanne oli 80-luvun lopulla hyvä, ja se näky sillä tavalla, että jo ensimmäisen vietnamilaisryhmän tullessa maahan mun puhelin oli kuumana, kun työnantajat soitteli, että joko niitä sais niitä vietnamilaisia. Ja sitten ne oli kovasti vihaisia siitä, että mä sanoin, että ne menee ensin kielikoulutukseen. Työnantajat oli sitä mieltä, että ei mitään ku töihin vaan, että kyllä heillä pärjää ilman kieltäkin. Ja kukaan ei kysynyt kielitaitovaatimuksia, ei koulutustaustaa, ei ammattitaitoa.” (Domander 1994, 95)

Helsingin seudulla, jonne suurin osa pakolaisista edelleen sijoittuu, työttömyysaste vuosien 1979–86 välisenä aikana oli vain 1,6–2,1%. Tästä näkökulmasta katsottuna onkin ymmärrettävää, että esim. vuonna 1987 peräti 85% pakolaisopiskelijoista työllistyi välittömästi maahanmuuttokoulutuksensa jälkeen pääasiassa viimeiseen harjoittelupaikkaansa

(OPM 1991:8). Hannele Pylvänäinen tuli 80-luvun lopulla vietnamilaispakolaisia koskevassa tutkimuksessaan siihen johtopäätöksen, ettei pakolaisuus ole ollut työttömyyttä aiheuttava tekijä (Pylvänäinen 1989, 69). Nykyisen laman aikana kaikki on toisin; kymmenkin vuotta Suomessa työtä tehneet vietnamilaiset ovat nyt kortistossa. Elokuussa 1995 heidän työttömyysprosenttinsa oli huikeat 77% (HS 28.11.1995).

Vietnamilaispakolaiset toimivat tavallaan Suomen omana vierastyövoimana. Nousukauden Suomi tarvitsi halpaa suoritustason työvoimaa tehtäviin, joita suomalaiset eivät enää halunneet tehdä. Pakolaiset saivat juuri ja juuri riittävän alkukoulutuksen ja sitten heidät sijoitettiin työmarkkinoille yksinkertaisiin tehtäviin, joissa ei kysytty pohjakoulutusta. Pakolaisten aikaisempaa koulutusta tai työkokemusta ei tunnustettu. Laman tultua heidät erotettiin kouluttamattomina ensimmäiseksi. Metaforan vastaavuus loppuu siihen, etteivät he poistuneetkaan maasta työn loputtua – minne he olisivat voineet mennä? On paradoksaalista, että kun maalla menee hyvin ja olisi rahaa kouluttaa maahanmuuttajia kunnolla, heidät kiskotaan ”puolivalmiina” työelämään; vastaavasti laman aikana, kun rahaa ei ole, sekä uusilla että vanhoilla maahanmuuttajilla olisi kipein koulutustarve.

Maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan välimietinnössä todetaan, että ”maahanmuuttajien korkea työttömyys johtuu sekä työmarkkinoilla esiintyvistä syrjinnästä sekä kohtaanto-ongelmasta” (Sisäasiainministeriö 6/1996, 17). Saman mietinnön mukaan huomattava osa työelämään sijoittuneista ei ole koulutustaan tai osaamistaan vastaavissa työtehtävissä. On siis välttämätöntä, että maahanmuuttajien työllistymisen esteisiin vaikutetaan koulutuksella ja muilla keinoilla, koska maahanmuuton vaikutukset ovat sitä myönteisempiä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, mitä enemmän sijoitetaan maahanmuuton alkuvaiheessa täydennys- ja työllistymistä tukevaan koulutukseen. (emt.)

Suomalainen pakolaispolitiikka ja maahanmuuttajien integraatio

Rakenteellinen integraatio voidaan tilastollisesti todistaa epäonnistuneeksi. Maahanmuuttajien ja pakolaisten keskuudessa työttömyys on 2–3 kertaa yleisempää kuin suomalaisilla, harvat työpaikat vähän arvostetuilla matalapalkka-aloilla ja asunnot yleensä kaupungin vuokra-asuntoja (HS 25.11.95). Jos hyvä rakenteellinen integraatio katsotaan asenteellisen integraation edellytykseksi, voidaan loogisesti implikoiden päätellä myös asenteellisen integraation olevan kyseenalainen. Ehkä maahanmuuttajien seuraava, kasvamassa oleva sukupolvi kokee tulevaisuudessa itsensä suomalaisiksi ja haluaa erottautua etnisestä taustastaan. Jos suomalainen yhteiskunta edelleen kohtelee heitä muukalaisina, on seurauksena todennäköisesti marginalisaatio (esim. Ripatti 1988, 81–84) sekä eriasteisia sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. Tätä kehitystä tukee ulkomaalaisväestön pieni määrä Suomessa sekä pakolaisten hajasijoittaminen – vaikka positiivisia poikkeuksiakin löytyy (jatkotutkimus aiheesta suunnitteilla).

Jos pakolaisten ja maahanmuuttajien integroiminen suomalaiseen yhteiskuntaan otetaan todelliseksi tavoitteeksi, aikaisemmista tutkimuksista löytynee varmasti kehittämisehdotuksia. Yksi ilmeisen selvä puute on turvapaikanhakijoiden koulutuksen puuttuminen. Jos hakemuksen käsittelyaika on 13–17 kuukautta ja n. 45% hakijoista (valitusten jälkeen yli 50%) saa ainakin oleskeluluvan (Kuuluvainen 1996), tuntuu heidän istuttamisensa tyhjän panttina epäinhimilliseltä ja varsin epäintegroivalta. Odotusaikaa voisi hyvin käyttää hyödyllisemminkin esim. kieliohjelmiin, jolloin säästettäisiin aikaa ja kustannuksia myöhemmissä vaiheissa, eikä pakolaisten tarvitsisi olla liian pitkään poissa työelämästä (olettaen, että työllisyystilanne paranee). Ongelmallista on kuitenkin se, että turvapaikanhakijoita saapuu ja lähtee ympäri vuoden, eikä tulevaisuudessa saapuvien turvapaikanhakijoiden ikää, koulu-

tustaustaa, kielitaitoa tai kansallisuutta juuri voi ennustaa.

Pakolaisten integrointi suomalaiseen yhteiskuntaan on koettu toteuttaa halvasti erottamalla tasa-arvoisuus- ja huoltoperiaatteet tiukasti toisistaan. Pakolaisten on ajateltu noin vuoden maahanmuuttokoulutuksen jälkeen siirtyvän integroituneena pois tukitoimenpiteiden alueelta tavallisten suomalaisten palveluiden käyttäjäksi. Ongelma on siinä, ettei vuoden maahanmuuttajakoulutuksen läpikäynyt pakolainen ole oppinut tarpeeksi kieltä tai kulttuurista kompetenssia saavuttaakseen kilpailukykyisen aseman yhdessä suomalaisten kanssa. Jos valtaväestön ja maahansaapuneiden pakolaisten välinen tasa-arvo otetaan päämääräksi, on vaihtoehtoisia johtopäätöksiä kaksi; joko maahanmuuttokoulutusta on tehostettava (mikäli se on mahdollista!), tai positiivisesti erottelevia tukitoimia on jatkettava yli alkukoulutusvaiheen. Jälkimmäinen ehdotus käsittäisi esim. erilaisille ryhmille räätälöityä koulutusta ja mahdollisuuksia osallistua kielikursseille maahanmuuttokoulutuksen jälkeenkin (esim. Ekholm & Parkkinen 1995, 48–50).

Opetusministeriön ulkomaalaisten koulutustyöryhmä ehdotti jo vuonna 1991, että myös muilla maahanmuuttajilla kuin pakolaisilla olisi mahdollisuus osallistua maahanmuuttokoulutukseen (OPM 1991:8). Tämä ei ole vielä toteutunut, vaikka vastaava käytäntö on ollut jo vuosia toiminnassa esim. Ruotsissa ja Norjassa. Tavallisen maahanmuuttajan kohdalla huolto- ja tasa-arvoisuusperiaate eivät voi tukea toisiaan edes huonosti kuten pakolaisten kohdalla, koska tavalliset maahanmuuttajat ovat oikeutettuja vain jälkimmäisen mukaiseen kohteluun. Maahanmuuttokoulutuksen ulottamista kaikille maahanmuuttajille on perusteltu pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien samanlaisilla kielellisillä ja kulttuurisilla tarpeilla.

Pahimmat ongelmat maahanmuuttajan kannalta suomalaisessa aikuiskoulutuksessa on oppilaitoksen valmiuksien puuttuminen ja

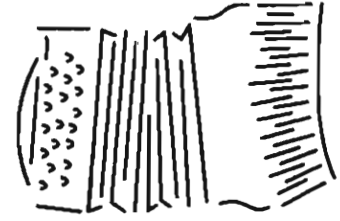
yleinen linjattomuus. Kun virallista pakolaispolitiikkaa ei ole, eikä virallisia suosituksia monikulttuurisuuden tukemiseksi ole annettu, on käytäntö kentällä kirjavaa ja toisinaan jopa syrjivää. Toiset opettajat saattavat olla hyvin pestyviä välittämään opetusta myös maahanmuuttajille, toiset taas pitäytyvät tiukasti "kaikille samanlainen opetus" -linjassa. Yleinen opettajien täydennyskoulutus, joka valmistaisi kohtaamaan vieraasta kulttuurista tulleen ulkomaalaisen oppilaan, loistaa poissaolollaan. Parasta tietenkin olisi, jos jo opettajien peruskoulutusvaiheessa mukana olisi elementtejä, jotka vahvistaisivat opettajien valmiuksia ottaa maahanmuuttajien erilaiset kulttuuritaustat huomioon opetuksessa (Lumiario 1995, 84). Nykyään tämänkaltaisia järjestelyjä ei ole, vaikka yhteiskunta painottaa koulutuksen ja opettajien vastuuta uusien kansalaisten sosialisatiossa.

Lähteet

- Domander, Minna (1992).** Maahanmuuttajat ja koulutus. Siirtolaisuustutkimuksia A16. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.
- Domander, Minna (1994).** Kulttuuritausta ja maahanmuuttajakoulutuksen tuloksellisuus. Siirtolaisuustutkimuksia A17. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.
- Ekholm, Elina (1994).** Syrjäytyä vai selviytyä – pakolaisten elämää Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1994:9. Sosiaali- ja terveysministeriö. Ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan osasto. Helsinki.
- Ekholm, Elina & Parkkinen, Päivi (1995).** Yhteenve-to ja jatkosuositukset. Teoksessa Ekholm, Elina & Parkkinen, Päivi (toim.) (1995). Maahanmuuttajat, ammattitaito ja koulutus. Väliraportti maahanmuuttajien työ- ja koulutusprojektin alkukartoituksesta. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B18:1995. (s. 48–50). Helsinki.
- HS 25.11.1995.** Muukalaiset tulevat – onko Helsinki valmis? Helsingin Sanomat.
- HS 28.11.1995.** Runsas kolmannes ulkomaalaisista on vailla työtä. Helsingin Sanomat.
- Kuuluvainen, Jorma (1996).** Perniön vastaanottokeskuksen johtaja. Puhelinhaastattelu 7.6.1996.
- Lumiario, Ulla (1995).** Maahanmuuttajat ja koulutuksellinen tasa-arvo Helsingin ammatillisissa oppilaitoksissa. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B16:1995. Helsinki.
- Luostarinen, Heikki (1992).** Vaihduntakuvio. Teoksessa Sihvola, Jukka (toim.) (1992): Toimittaja ja pakolaiskysymykset. (s.129–152). Tampere.
- OPM 1991:8.** Ulkomaalaisten koulutustarjontatyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1991;8. Helsinki.
- Pylvänäinen, Hannele (1989).** Pakolaiset Suomen työelämässä. Suomeen vuosina 1979–86 saapuneiden pakolaisten sijoittuminen työmarkkinoille. Sosiaalhallituksen raporttisarja 17/1989. Sosiaalhallitus. Helsinki.
- Ripatti, Tuula (1988).** Pakolaisten koulutus sopeutumisen välineenä ja vähemmistöpoliittisena toimintana. Sosiaalhallituksen raporttisarja 16/1988. Helsinki.
- Saarinen, Marketta & Parviainen, Ulla (toim.) (1995).** Maahanmuuttajat ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. Saarijärvi.
- Sisäasiainministeriö 6/1996.** Maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan välimietintö. Luovutettu 4.4.1996.
- Weil, Patrick & Crowley, John (1994).** Integration in Theory and Practice: A Comparison of France and Britain. West European Politics. Vol 17 April 1994 Number 2.

Nyt laulun tahdon laulella ....

Amerikansuomalaisten musiikkiperinne ja laulut ovat Suomen tutkimuskentässä saamassa oikeutetusti niille kuuluvan aseman. Yleensä ottaen on kyllä ymmärretty, että tämä musiikkiperinne on osa yhteistä kansallista kokonaisuutta. On kuitenkin tarvittu sitkeyttä ja pitkämielisyyttä aiheen saamiseksi laajempaan tietoisuuteen. Varojen puute on yleensä ollut tutkimisen ja tiedottamisen suurimpana esteenä. Tutkimuksellista väylää ovat avanneet Pekka Gronow, Simo Westerholm, Toivo Tamminen ja Hannu Saha, joiden työt ja artikkelit ovat ansiokkaita ja lukemisen arvoisia. Niistä saa erinomaisen käsityksen tämän monitahoisesta musiikkikulttuurin eri alueista.

Täydentääkseni tähän mennessä asiasta syntyneitä kuvia, olen paneutunut tutkimuksessani, "100 vuotta siirtolaismusiikkia", amerikansuomalaisen musiikkiperinteen uuteen puoleen – laulujen sanoituksiin.

Veikko Lavi totesi osuvasti, että jokainen ihminen on laulun arvoinen ja Amerikassa ovatkin suomalaiset laulaneet monta tarinaa. Valitettavaa vain on, että osa noista lauluista tuntuu kadonneen sitä mukaa kuin vanhat siirtolaispolvet ovat väistyneet. Heilläkin on ollut sanottavansa, mutta yksittäisen tutkijan on vaikea tavoittaa varhaisemmista lauluista muuta kuin etäinen, satunnainen kaiku menneestä. Ilman suomalaisten ja amerikansuomalaisten apua tämäkin olisi mahdotonta.

Mistä sitten lauluissa on kysymys? Miksi ne minua kiinnostavat? Siksi, että lauluihin on voitu mahdollistaa elämisen koko kirjo, iloineen ja suruineen, menestymisineen ja tappioineen. On muistettava, että laulut olivat ja ovat aina osa oman aikakautensa tiedonvälitystä. Muutama esimerkki valaisee asiaa.

Vuosisadan alkupuolella Santeri Mäkelä osasi laittaa tunteensa seuraavaan asuun laulussa "Siirtolaisen koti-ikävä", josta osa kuului näin:

*Kun lasna muinoin äidin valpas silmä
kuin tähti kehdon yli valvoili
ja äidin suukko kyyneleeni kuivas
ja isän syli uneen uuvutti.*

*En tiennyt silloin,
että elon myrskyt niin tuimasti
mun purttani tuodittaa
ja purtein kauas temmeltävät tyrskyt
pois kotirannoilta kuljettaa.*

Vanha maa pysyi läheisenä monelle lähtijälle. Hiukan myöhemmin Amerikan maa saattoi antaa aiheen Soon Piikille riimitellä, kuten laulussa "Ennen Parempina Aikoina – Ja Nyt":

*Ennen sitä elettiin touhussa ja työssä
Tuttavat ja vierahamme yhdessä raatoi myös.
Arkipäivät ylitöineen ajan tyyten vei;
Sunnuntaisin jatkettiin, kun lyhyeks' viikko jäi.
Eipä silloin uskottu ett' työkin voisi loppuu,
Kaikki kilvan, hikipäässä, piti kovaa hoppuu.*

Suuri lamakausi 1930-luvulla ulotti vaikutuksensa lähes kaikkien elämään.

Lauluja on jäljellä, mutta niiden löytämiseksi tarvitsen apuanne. Jos Teillä on tallella esimerkiksi vanha Amerikan perua oleva käsinkirjoitettu lauluvihko, johon isoisänne tai isoäitinne tai joku muu sukulaisenne on kirjoittanut omia laulujaan tai laittanut paperille suositun laulun, tai muistatte itse jonkin laulun, niin ottakaa yhteyttä:

**Tutkija Juha Niemelä
Siirtolaisuusinstituutti
Piispankatu 3,
20500 Turku, Finland**

Åström, Anna-Maria (toim.): Meikäläisiä muukalaisia. Kulttuurien kohtaaminen käytännössä. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry. Ethnos-toimite 9. Helsinki 1995, 114 s.

Maassamme asuvien etnisten ryhmien kulttuureista ja elämäntavoista on toistaiseksi vähän tietoa. Ethnos ry. ja erityisesti *Anna-Maria Åström* ovat tehneet miellyttävän kulttuuriteon toimittamalla teoksen Meikäläisiä muukalaisia.

Kirja on varsin pienimuotoinen, sisältäen se vain reilut sata sivua. Useat kirjoittajista ovat maahanmuuttotutkimuksen alkutaipaleella – osa artikkeleista on kirjoitettu tekijöidensä pro gradu -opinnäytetöistä. Tästä on sekä etua että haittaa. Ongelmana on eräänlainen kaavamaisuus; artikkeleiden alkuosat las-tataan paljolti samantyyppisillä teoreettisilla pohdinnoilla, itse empiiristen osioiden jäädessä pakostakin vähemmälle tilan puutteesta johtuen. Haittana voitaneen pitää myös sitä, että lähes kaikista artikkeleista puuttuu toimiva tiivistelmä ja johtopäätösosio – lieneekö kirjoittajille tullut rimakauhu, kun pitäisi poh-tia omien tulosten merkitystä yleisemmällä empiirisellä ja teoreettisella tasolla.

Toisaalta kirjoittajien nuoruudesta on sel-vää hyötyä. Aiheet ja näkökulmat ovat tuoreita – tutkijat eivät ole pelänneet mennä lähelle tutkittaviaan. Kun on tutkittu maahanmuuttajien ruokakulttuuria, on ihastuttu ja pyydetty myös reseptejä. Siitä vaan sambusia eli somalien piirakoita leipomaan, se varmasti on-nistuu kirjan ohjeilla.

Kirjan alkuosassa on teoreettinen tarkaste-lu. *Anna-Maria Åström* sekä *Anja Nygren* määrittelevät teoksessa käytettävät keskeiset termit eli etnisyyden, monikulttuurisuuden, akkulturaation jne. Tehtävä ei ole helppo, siinä on moni kokeneempi professorikin kom-pastellut. Åström ja Nygren pystyvät kuiten-kin luomaan artikkeleissaan toimivan kehikon myöhemmille artikkeleille. Vaikka näkökul-

ma on kansatieteellinen, on suorastaan häm-mästyttävää (sosiaalitieteilijänä) havaita, mi-ten poikkeittieteellinen sisältö etnisyydellä on. Nygrenin lähestymistavat ja omaksumat mää-rittelyt ovat sellaisenaan käypiä myös sosiaa-litieteellisissä tutkimuksissa.

Anne Alitolppa-Niitamo tarkastelee artik-kelissaan mielenkiintoista teemaa eli somalei-den integroitumisen vaikeutta. Artikkelisiäl-tää paljon ns. inside-tietoa. Tällaista informaatiota ei saa muuten kuin menemällä rohkeasti yhteisön jäsenten pakeille. Tämän tutkija on tehnytkin. Artikkelin heikkoutena on sen rakenne. Alkuosassa on paljolti tuttua ja turval-lista integroitumis-teoriaa, jonka olisi voinut kuitata lyhyemmin. Tekijällä on oivallista em-piiristä materiaalia ja toisaalta erinomainen kirjoittamisen kyky. Keskittyminen itse haas-tattelutuloksiin ja niiden analysointiin olisi ol-lut hedelmällisempää. Jo tällaisenaan artikkeli antaa paljon hyödyllistä tietoa somaleiden so-siaalisesta integroitumisesta, mm. klaani-tie-tous lisääntyy huomattavasti artikkelin perus-teella (klaanien rooli on vähäinen tai ainakin vähenemässä Suomessa asuvien somaleiden keskuudessa).

Annika Forsanderin teemana on vastaanot-toyksiköissä toimivien työntekijöiden ammat-tirooli. Artikkelisi menee suoraan asiaan: For-sander haluaa selvittää vastaanottoyksiköt työpaikkoina – ja sen hän tekee ytimekkäästi. Artikkelin sivutuotteena tulee muutakin informaatiota: siitä selviää, miten vastaanottotyö alussa nähtiin ihanteellisena kutsumustyönä, mutta johon pian tuli myös arki: *"No joo, ensin mä kuvittelin, että kun mulla oli tää mielikuva näistä pakolaisleireistä, että nää on todellaki kaikki hirvittävässä hädässä, kun he tulevat hakemaan pakolaisen paikkaa Suomesta, mut sit mä oon huomannu, et asia ei kuitenkaan oo ihan ehkä näin..."*

Kirjoittajan mukaan vastaanottoyksiköissä on neljänlaisia konflikteja eli siirto-, aika-, raha- ja siisteyskonflikteja. Jaottelu on toimi-va. Tutkijan mukaan konfliktit vastaanottoyk-siköissä kertovat turvapaikanhakijoiden opi-

tusta avuttomuudesta. Eli tämän mukaan turvapaikanhaku tekee avuttomaksi. Tulos on osaltaan varmasti totta. Toisaalta jo Taylor totesi maineikkaassa tutkimuksessaan, että muuttajissa on huomattava osa ns. ajautujatyyppejä: ‘lähdetään kun muutkin menevät’. Toisin sanoen muutto tempaisee mukanaan myös lähtöalueella olevia passiivisia ihmisiä (Taylor, R. 1969: *Migration and Motivation*). Onko tällaisia ryhmiä tänne tulleissa – siinäpä haastetta jatkotutkimukselle. Forsanderin tutkimuksesta käy myös ilmi, miten vastaanotto-työ on jouduttu opettelemaan ‘kantapään kautta’. Onneksi kurssitus on jo aloitettu monellakin eri tasolla.

Marja Lähde tutki kosovon-albaaninaisten elämänhallintaa ja selviytymistä turvapaikanhakijana. Artikkelin teema on mitä mielenkiintoisin. Tekijää vaivaa sama ongelma kuin Alitolppa-Niitamoakin eli teoriaa on lastattu liikaa alkuun ja siten itse mielenkiintoisen aiheen selvittäminen jää odotettua vähäisemmäksi: 12-sivuisesta artikkelista tuloksia oli tasan puolitoista sivua. On tietysti hyvä raportoida Geneven-sopimuksen puhkikaluttu pakolais-määritelmä yhä uudelleen, mutta mieluummin jossain toisessa yhteydessä. Artikkelissa elämänhallinta on määritelty Ahvenaisen mukaan elämänkaaresta, pakolaisuustilanteesta ja kulttuurin edustamisesta koostuvaksi kokonaisuudeksi. Mielestäni ns. perinteinen elämänhallintateoreetisointi (vrt. Blomberg, Helena, 1992: *Elämänhallintaan liittyvät ongelmat sosiaalityön haasteena*) sisäisenä ja ulkoisena elämänhallintana olisi ollut toimivampi teoreettinen lähestymistapa.

Anna-Liisa Kuczynski on jakanut Turun seudulla asuvat puolalaiset kolmeen akkulturaatioryhmään eli suomalaisia piirteitä omaksuneisiin, puolalaisissa perinteissä pitäytyneisiin sekä sekakulttuurisiin. Vaikka aineisto on pieni (15 henkeä), pystyy tekijä sen puitteissa hyvin analysoimaan tutkittavaa ryhmää. Kirjan toimittajaa täytyy myös onnitella kirjoittajan (Kuczynskin) ja hänen kauttaan teeman valinnasta. Valitettavan usein siirtolaisuustut-

kimuksessa on väliinputoajaryhmiä, joita pidetään maantieteellisesti tai etnisesti niin läheisinä, että ‘heissä ei kait ole mitään mielenkiintoista’. Kuczynskin artikkelin luettuaan ei voi olla kuin eri mieltä: puolalaisilla on selvästi omat käsityksensä kasvatuksesta, uskonnosta, ruokakulttuurista, seurustelutavoista jne. Eurooppa on monikulttuurinen kehto ja Puolan erikoistapauksia; voitaneen sanoa. Kirjoittajan artikkeli on tieteellisesti tasapainoinen ja erityisesti siinä miellytti yhteenveto-osio, jossa tekijä pohtii saamiaan tuloksia monipuolisesti ja ‘sämikkäästi’.

Marit Ekne Ruudin mielenkiinnon kohteena on pakistaniilaisten ja norjalaisten kulttuuriset ilmaisumuodot. Hän tutki kahta Norjassa asuvaa perhettä ja tapoja, joilla ihmiset näkevät toisensa. Sosiaalitutkijalle artikkeli antaa monia nautittavia lukuhetkiä. Kirjoittaja aloittaa raportoimalla vierailuistaan tutkittavissa perheissä (kuinka asuu pakistanilainen/norjalainen perhe Norjassa). Tämän jälkeen hän selvittää sitä, miten ihmiset näkevät toisensa – eli millaisia ovat eri ryhmiin liittyvät stereotypiat. Ruud tuo ansiokkaasti esille kummassakin ryhmässä esiintyvät piintyneet näkemykset: ‘nuo asuvat meidän kustannuksella’ (norjalainen mielipide pakistanilaisista) ja ‘norjalaiset huutavat ja ryypäävät’ (pakistanilainen mielipide norjalaisista). Ruud esittää tutkimuksensa lopussa mielenkiintoisen näkemyksen, jonka soisi saavan myös laajempaa huomiota: hänestä stereotyyppioissa voi olla myös positiivinen lataus. Tämä edellyttää tarkkaavaisuutta kulttuurisia eroja kohtaan ja toisaalta on myös sopeuduttava toisten elämäntapoihin.

Kahdessa viimeisessä artikkelissa *Leena Hietala* selvittää indokiinalaisen (‘Nakit riisillä’) ja *Eva Costiander-Huldén* taas somalialaisen (‘Finns det griskött i memma?’) ruokakulttuurin sopeutumista Suomeen. Molemmista artikkeleista käy hyvin ilmi se, miten keskeisiä tekijöitä ruoka ja ruokatavat ovat akkulturaatioprosessissa. Samalla kirjoittajat tuovat esille ns. etnisen joustavuuden: kun

jotain ruokaa, maustetta tms. ei ole saatavilla, improvisoidaan. Toisaalta ruokakulttuuri on osa etnistä identiteettiä, joka muuttuu koko ajan. Tässä suhteessa pidempään täällä olleilla indokiinalaisilla (lähinnä vietnamilaisilla) on jo selvää sukupolvien välistä eriytymistä: kun vanhempi polvi pitäytyy omassa perinteisessä ruoassaan, popsivat nuoret sujuvasti pizzaa tai nakkeja riisillä.

Anna-Maria Åströmin toimittama kirja suo lukijalleen miellyttävän lukukokonaisuuden. Kirjoittajien teemat ovat monipuolisia, toisaalta artikkelit kestävät hyvin ns. tieteellisen läpivalaisun. En ole koskaan pitänyt pilkkujen viilaamisesta. Tässä suhteessa on pakko antaa periksi. Eräiltä osin teos on oikoluettu varsin heppoisasti ja lukija jäi joissain kohdin miettimään joidenkin lauseiden merkitystä. Erään kuvan alla lukee: ‘San Cristobalin lauantaimarkkinoilla näkee kärjistyneitä esimerkkejä valtaväestön harjoittamasta intiaaniryhmien keskinäisistä jännitteistä ja ristiriidoista’. Kielipillisesti epäselvään tekstiin liittyy kuva, missä neljä chiapas-intiaania on mitä rauhanomaisimmissa kaupapuubissa.

Ismo Söderling

Riitta Wahlström: Suvaitsevuu­teen kasvat­ta­minen. Erilaisuus on rikkautta. Opetus 2000. WSOY, Juva 1996, 168 s. + 3 liitettä.

Riitta Wahlström aloittaa kirjansa selvittämällä monikulttuurisuutta Suomessa. Saamelais­ten ja romanien taustaan ja tapoihin syvenny­­tään sitten kahden luvun voimin. Yhdessä luvussa pohditaan pakolaisuutta ja sen syitä. Seuraavaksi avataan yksilö- ja sosiaalipsyko­logian avulla keskeisiä käsitteitä tiellä suvaitsevuu­teen: ennakkoluulo, nationalismi ja rasismi. Kasvatustieteellinen osio “Suvaitsevuu­teen ohjaaminen” on kirjan selkäranka, joka oikeuttaa valitun rakenteen: toimintai­deat teoreettisten osioiden päätteeksi. Viimei-

nen sillisalaattimainen kappale kulttuurisista kuriositeeteista on hauska, muttei kovinkaan käyttökelpoinen sekavuutensa vuoksi. Liit­teistä paras on osoitelista maassamme toimi­vista yhteisöistä, kansalaisjärjestöistä ja yri­tyksistä, joilla on jotakin tekemistä mm. ulko­maalaisten, eri uskontojen tai kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Kirja on osoitettu erityisesti kasvattajille. Teoreettisesti kirja ei tuo mitään uutta näkö­kulmaa kasvatustieteestä tai psykologiasta su­vaitsevuu­den lisäämiseksi, mutta se kokoaa olemassaolevia teorioita tukemaan sanomaan­sa: suvaitsevuus on välttämätöntä ihmis­lajin säilymiseksi ja siihen voidaan ja pitää kasvat­taa. Parasta kirjassa ovatkin lukuisat toimintai­deat, tehtävät ja harjoitukset, joiden toimi­vuus ajatusten herättäjänä on jo kokeiltu monen­moisissa yhteisöissä ja ryhmissä.

Wahlströmin toiveena on, että jokainen kasvattaja kohtaisi oman arvomaailmansa, tutkisi ja punnitsisi sen tarkoin. Vasta sen jälkeen voi odottaa kykyä kohdata erilaisuus suvaitsevasti. Arvojen tiedostaminen ja nime­äminen johtaa vähitellen toteamukseen, ettei mikään arvo ole itsestäänselvyys.

Kirjan heikkous tämän perustotuuden edessä on, ettei se suoraan nimeä ja tarkastele omia arvolähtökohtiaan. Lukijaa ei herätetä pohtimaan kristillisen humanismin arvoja ja niiden pätevyyttä länsimaiden ulkopuolella. Heikkoutena pidän myös kirjoittajan paikoit­taista sortumista yksioikoisiin, perustelemat­tomiin päätelmiin. Jos peruskoululaisten en­nakkoluuloisuus kasvaa ylemmille luokka-as­teille tultaessa, on pohdittava myös muita tekijöitä kuin opettajan vaikutusta! Tai jos pu­hutaan TV-sarjojen rasistisesta “piilo-opetus­ohjelmasta” ilman ainuttakaan esimerkkiä, tuntuu väite hurskastelulta.

Siis “Suvaitsevuu­teen kasvattaminen” on kätevä käsikirja kasvattajille käytännön tilan­teisiin, kun kaivataan ideoita ennakkoluuloi­suuden vähentämiseksi ja maailmankuvan avartamiseksi.

Kajja-Leena Saari

Philippe Bernard: L'immigration. Le Monde - Editions, Collection Marabout. France 1993, 182 p.

Philippe Bernard, 36 years old, M. A in Law studies and graduate from the "Centre de Formation des Journalistes" (French School of Journalism) is actually a reporter at "Le monde" since 1993. He is specialized in the questions about immigration and integration.

The aim of the author is to give a picture of the immigration in France. In the first chapter, he gives us a historical and an economic point of view. He finishes with integration, racism and antiracism. His last chapter explains why immigration is a global phenomenon.

Immigration is not a recent phenomenon in France. Since the ancient times, France has been populated of many kinds of people. In the 19th century, during the Industrial Revolution, France needed unqualified manpower, because there weren't enough French to work in factories. The idea of a French Nation was born during the French Revolution. Jews and protestants became French citizens during the French revolution. Then, the Third Republic (1870-1939) forbade children to speak Breton or Basque at school. The aim was to unify French, with the help of the school, the army and the trade unions.

At the beginning of the 20th century, France needed again manpower from abroad. Italians, Belgians, Polish, Tchechoslovaks, North Africans and Indochinese came to France. After the WWI, France was obliged to get manpower from abroad, because 1.3 millions French died during the war. Many refugees came to France, in the 20's Russians escaping the Revolution, Armenians, Ukrainians, Eastern European Jews, Spanish, Italians, and Germans escaping fascism and nazism. In 1931, 2.7 millions of foreigners lived in France. France was the first country of immigration, compared with the population, far ahead from the USA and Canada. When for-

eigners came to work in France, French were building the Colonial Empire in North and Western Africa, and Indochina.

During the Great Depression, in the 1930's, a quota of foreigners was imposed by the law. Unemployed foreigners had to leave France. Polish, Italians and Chinese encountered xenophobia, but the North Africans didn't face this problem in the 1930's. Polish were called "Polack" and Italians "Macaroni". The clichés moved from one group to another. As the North Africans fought besides French during WWI, they were seen as patriots. Their nickname was "Sidi". Foreigners were also active resistants during WWII and the nazi occupation (Manouchian brigade, the MOI, composed of Eastern European Jews and Polish).

Between 1950 and 1974, immigration was again encouraged by the French governments. The illegal immigration was also encouraged. France needed low-wage payed manpower, who could do hard work. At this time, foreign manpower came from Algeria, Morocco, Tunisia, Portugal, the South Italia, Spain, Turkey and Yugoslavia. The foreigners came to France through the contract work system. They were supposed to work and stay temporarily in France, but not to settle there. In 1974, in France, there were as much foreigners than in 1930. After 1974, due to the oil crisis and the recession, the immigration was stopped. The immigrants got allowances to leave France and to return back home. Few did so.

The author describes the procedure of getting French nationality. It is interesting to notice that in the same family, a parent can have a foreign passport, but his or her children can have French nationality. This situation creates a lot of problems.

Since 1981, the status of foreigners has slightly changed in France. Francois Mitterrand fought for Human Rights. An official commission for the immigration was created. In 1983, a big march from Marseilles to Paris was organised by the Northern Africans of the

second generation. They called themselves “beurs” and denounced racism, discriminations and violences in police stations. In 1980’s, France saw the rise of the National Front. Its ideology accuses the immigrants to spoil the French identity. In the same time, the movement “SOS Racisme” was founded by Harlem Désir. The movement was largely supported by the socialist party. “France Plus”, another movement created in the 80’s wanted more rights for the foreigners (to vote, to candidate in elections). Unfortunately, “SOS Racisme” didn’t last. In the beginning of the 1990’s, the French government changed its policy. No more work permits were issued for the political refugees. In 1993, the “Pasqua law” was very repressive: it was difficult to get a work permit or to get married with a foreigner without suspicion.

According to the historical tradition, France has efficiently assimilated people from different backgrounds. Since the end of the 19th century, the school has always been a mean to assimilate foreigners and French from different provinces. But, still, a lot of foreigners face discrimination and are excluded from the public life because of the colour of their skin (long term unemployed, “harkis”, people from Martinique, Guadeloupe, La Réunion, New Caledonia). The last chapter of the book explains us that immigration is now a global phenomenon. Each country in Europe should think of a common immigration policy.

This book gives us a general idea about the immigration in France. The author explains the main facts. He also gives a bibliography and tries to open new doors. In France, as the immigration and the emigration aren’t prestigious, few dissertations are written at the universities. It’s more prestigious to write a dissertation about a group of foreigners in the USA than in France. The situation is the same concerning the French living abroad.

Instead, novels and movies have used the immigration as a subject. Henri Troyat, Tahar ben Jelloun, Francois Cavanna, Marina Vlady

wrote novels about their own experience. In the field of movies, Yves Boisset directed in 1975 “Dupont Lajoie” about the ordinary racism. Recently, Mathieu Kassovitz directed “La Haine” about the same subject.

L’immigration has been published in a collection which is made for a big audience. The author writes about immigration without making polemics. Such a book is needed. Prejudices still exist.

Nadine Niemelä

Heikki Luoma: Kuparitaivas. WSOY, Juva 1996, 587 s.

Ilahduttavasti yhä useammat kirjoittajat ovat löytäneet innoituksensa Suomen siirtolaisuudesta. Aiheita kyllä riittää; tarinoita on yhtä monta kuin lähtijöitäkin eli satoja tuhansia. Mutta edelleenkin meiltä puuttuu Wilhem Mobergin Maastamuuttajien kaltainen mestariteos, joka Ruotsissa on Raamatun jälkeen eniten luettu kirja.

Yksi parhaimpia viime vuosina ilmestyneistä siirtolaisromaaneista on Heikki Luoman kuvaus Michiganin suomalaisten kaivosmiesten ja heidän naistensa elämästä vuosisadan alkuvuosina. Ylihärmäläinen Kristian Koivula on jättänyt Pohjanmaan lakeudet etsiäkseen parempaa tulevaisuutta Atlantin toisella puolella. Amerikassa hänellä on ennestään sukulaisia ja tuttavuuksia. Koivula pääsee työhön kuparikaivokseen, jossa työolot ovat huonot ja onnettomuudet tavallisia. Vapaa-ajat kuluvat olutkapakassa tai suomalaisten järjestöissä. Hyvälle ja komealle viulunsoittajalle ovet avautuvat – jopa pappilaan ja sen emännän suosioon. Kaivoksessa suomalaisten johtama ammatillinen järjestäytyminen ja työnantajan vastustus johtavat lakkoihin ja verenvuodatuksiin. Kovaluontoiset pohjalaiset olivat ydinjoukkona niinkuin myöhemmissäkin Michiganin kaivoslakoissa.

Hyvänä kertojana Luoma antaa elävän kuvan amerikansuomalaisesta kaivosyhteisöstä iloineen ja suruineen: päällimmäisenä huoli jokapäiväisestä leivästä. ”Kuparitaivas” perustuu huolelliseen asiatietojen hankintaan. Myös kirjan ulkoasun ja nimen valinta on onnistunut. ”Kuparitaivasta” on verrattu Väinö Linnan Pohjantähti-trilogian keskimuaiseen teokseen, jonka lähtökohtana on yhteiskuntaluokkien välinen taistelu.

Suosittelen Heikki Luoman kolmatta kirjaa kaikille siirtolaisuudesta kiinnostuneille. Luo-

ma onkin omistanut kirjansa isoisälleen, amerikansiirtolaiselle, jonka elämä päättyi jo 26-vuotiaana. Kun kirjan päähenkilöstä löytyneet kirjoittajan isoisän piirteitä, asioiden käsittely saa syvyyttä ja henkilökohtaista koskettavuutta. Toivottavasti kirja saa vielä jatkoa, sillä Amerikkaan menneiden kohtaloissa riittää kyllä seikkailuja ja tragedioita.

Olavi Koivukangas

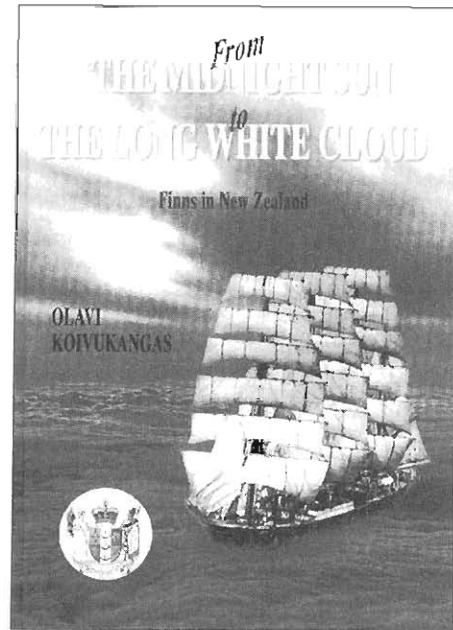
Olavi Koivukangas:

From the Midnight Sun to the Long White Cloud – Finns in New Zealand

- ★ Suomalaisten muutto Uuteen-Seelantiin on ollut omaleimainen ja ainutlaatuisen siirtolaisuuden sivuvirta.
- ★ Turkulainen H.D. Spöring purjehti tutkimusmatkailija James Cookin mukana Endeavour-laivalla eteläisellä Tyynellämerellä vuosina 1768–71. Hänen mukaansa Cook nimitti erään saaren Spöring Islandiksi.
- ★ Toisen maailmansodan aikana Uuden-Seelannin hallitus takavarikoi suomalaisen purjelaiva Pamirin, jonka miehistöstä monet jäivät maahan.
- ★ 1950-luvulla Tokoroan ja Kaweraun paperitehtaisiin värvättiin Suomesta työn tekijöitä.
- ★ Kovakantinen, 397 s., runsas kuvitus, laaja henkilöhakemisto.
- ★ **Hinta 120 mk + postikulut** (N.Z. \$ 35 + mailing costs)

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti,
Piispankatu 3, 20500 Turku.

Puh. 02–2317 536
Fax 02–2333 460,
E-mail: Piija.Huhtala@utu.fi

Pohjoismaiset tutkijat koolla Bergenissä

Kymmenes pohjoismainen muuttoliikeseminaari pidettiin Bergenissä 30.8.–1.9. Järjestelyistä vastasi Senter for samfunnsforskning (SEFOS), joka on osa 50-vuotisjuhlaansa tänä vuonna viettävää Bergenin yliopistoa. Pohjoismaisia muuttoliikeseminaareja on järjestetty jo vuodesta 1969 lähtien keskimäärin joka kolmas vuosi. Tämänvuotisesta 87 osanottajan joukosta löytyi ainakin yksi, joka on ollut mukana jokaisessa niistä – tutkimusjohtaja *Jan Hjarnö* Sydjske Universitetscenteristä Tanskan Esbjergistä.

Vaikka pohjoismaiset muuttoliikeseminaarit alkoivatkin ensin lähinnä vain Suomi-Ruotsi -maaotteluina toisen seminaarikonkari *Tomas Hammarin* kertoman mukaan, ne ovat kuitenkin vuosien saatossa laajentaneet osallistujapohjaansa niin, että tällä hetkellä seminaarit muodostavat jo perustan alan pohjoismaiselle yhteistyölle. Tomas Hammar, joka on pitkän päivätyön tehnyt ja jo virallisesti eläkkeelle jäänyt professori Tukholman yliopiston maahanmuuttajatutkimuskeskus CEI-FO:sta (Center for Invandrarforskning), esitti puheenvuorossaan että muuttoliikkeiden ja etnisyyden tutkimuksen kenttä on uudistunut, että ihmisiä on vaihtunut ja että kehitystä on tapahtunut. Aluksi oltiin kiinnostuneita Pohjolan sisäisistä muuttovirroista, jotka olivatkin suuria 1960- ja -70 -luvulla Suomen ja Ruotsin välillä. Kyseisen ilmiön kanssa tekemisissä olleet viranomaiset kaipasivat tietoa ja perspektiiviä päätöksensä tueksi, ja niin seminaarit saivat alkunsa. Tällä hetkellä muuttovirrat tulevat Pohjolan ulkopuolelta, ja viranomaiset ovat kiinnostuneempia ”ulosulkemisesta”, maahanmuuton sääntelystä ja xenofobiasta kuin integraatiosta.

On siis huomattava että pohjoismaiset muuttoliikeseminaarit tarkoitettiin alun alkaenkin sekä tutkijoiden että viranomaisten yhteiseksi foorumeiksi, joissa tieteen tekijöillä ja

tutkimustulosten käyttäjillä on mahdollisuus kohdata toisensa. Hammar korosti kuitenkin loppupuheenvuorossaan, ettei tutkimus voi koskaan tarjota valmiita työkaluja suoraan päätöksentekoon.

Jan Hjarnö välitti kentän uudistumisesta epäsuorasti toisenlaisen kuvan. Hänen ongelmanaan olivat EU:n nuorten tutkijoiden liikkumiseen tarkoitettut määrärahat, joita ei haeta tarpeeksi – rahaa yksinkertaisesti jää. Jos ja kun nuoria tutkijoita alalle kaivataan, pitäisi kentällä pelaavien myös huomioida uudet tulokkaat, ottaa mukaan ja antaa tilaa. Uusilla tulokkailla ei välttämättä ole hyödyllistä suhdeverkostoa, mutta kylläkin uusia näkökulmia, joilla tutkimusta voidaan viedä eteenpäin. Ruotsalaistutkija *Åke Sander*, joka raportoi integraatiotyöryhmän työstä, esitti myös epäilynsä kentän uudistumisen suhteen hiukan kyyniseen sävyyn. Hänen mukaansa jo 15 vuotta sitten puhuttiin käsitteistä ”integraatio” ja ”etninen ryhmä” – miksi sitten vielä Bergenissä. Sanderin mielestä liika keskustelu johtaa vain hedelmättömään ”toisaalta–toisaalta” -lopputulokseen.

Samoja asioita ja käsitteitä joudutaan määrittelemään seminaarista toiseen osittain uusin osallistujaryhmien vuoksi, jotka eivät ole kyseistä keskustelua vielä käyneet. Tällä kertaa uutena osallistujaryhmänä olivat baltialaiset, joilla oli oma työryhmänsä. Viron, Liettuan ja Latvian IMER-tutkimus on vielä todella nuorta, ja työtä todella riittää (systemaattisen ja luotettavan tilastoinnin aikaansaaminen, suuret venäläisvähemmistöt, laittomat pakolaiset, länteen suuntautuva muuttopaine, jne) – baltialaisten rinnalla meidän suomalaisten tutkimus tuntuu melkein elintasomaiden ajanvietepuuhastelulta. Suurin kiitos baltialaisten mukaansaamisesta kuuluu ilmeisesti Väestöntutkimuslaitoksen johtajalle *Ismo Söderlingille*, joka kuuluu seminaarin nelihenkiseen palkatta työskennelleeseen järjestelijäryhmään.

Seminaarin kielipolitiikka oli valitettavasti se, että jokainen saattoi valita käyttämänsä kielen ruotsin, norjan, tanskan ja englannin

joukosta. Tanskan ja norjan kohdalla moni suomalainenkin oli aika lailla ulkona, saati sitten baltialaiset, jotka ”eristettiin” luentosalissa omaan nurkkaansa ryhmätulkkauksen vuoksi. Varsinkin norjalaisten patrioottinen asenne kielikysymyksessä herätti monessa osanottajassa närää. Tosin yksi luennoista pidettiin myös tanskaksi.

Professori *Yngve Lithmann*, joka piti seminäärin päälluennon, on elävä esimerkki onnistuneesta pohjoismaisesta yhteistyöstä: Hänet on valittu Bergenin yliopistoon tänä vuonna perustetun erityisen IMER-koulutusohjelman johtajaksi. Lithmann jatkaa kuitenkin sivutoimimisena professorina myös entisessä työpaikassaan CEIFO:ssa. Bergenin koulutusohjelma, jota rahoittaa Suomen Akatemiaa vastaava Norges Forskningsråd, tekee Bergenin yliopistosta Norjan IMER-tutkimuksen keskuspaikan. Koulutusohjelman tarkoituksena ei ole jakaa omia tutkintoja vaan antaa opetusta ja ohjausta eri tieteiden sisällä. Tomas Hammar oli ilmeisesti oikeassa todetessaan, että norjalaiset ja tanskalaiset yliopistot ovat ruotsalaisia ja suomalaisia yliopistoja myötämielisempiä monitieteellisyydelle. Lithmannin mielestä yleisessä maahanmuuttajia käsittelevässä yhteiskuntakeskustelussa tarvitaan tutkijoiden panosta: Tutkijat voivat antaa sille syvyyttä, tuoda siihen uusia näkökulmia ja osoittaa sille suunnan. Vaarana on vain se, että tutkimus tulee liian lähelle päivänpolitiikan myrskyjä ja menettää näin tieteellisen perspektiivinsä.

Tanskalaisen Aalborgin yliopistosta tulevan luennoitsijan *Hans Gullestrupin* mielestä etnisten ryhmien tutkimuksen tehtävä voidaan kiteyttää kolmeen kysymykseen:

- kuinka voimme kuvata ja ymmärtää eri väestöryhmien välisiä eroja ?
  - kuinka löydämme olennaisimmat erot ?
  - miten voimme muuttaa em. Tiedoilla nykyistä asiointilaa toivottuun suuntaan ?
- Metodityöryhmässä mietittiin laajemmin tutkijan etiikkaa ja tutkimusretoriikkaa. Ryhmässä todettiin, että tutkijan täytyy esittää kä-

sitteidensä ja ajatuksenkulkunsa taustalla olevat normatiiviset uskomukset ja arvot tarpeeksi selvästi. Informanttien tietosuojasta huolehtiminen pitäisi ryhmän mielestä olla myös selviö.

Hyvinvointityöryhmässä eniten keskustelua herätti oletetusti maahanmuuttajien marginalisoituminen työmarkkinoilla, joka nähtiin 1) kompetenssiongelmana sekä 2) etnisten ja kulttuuristen erojen, 3) diskriminoinnin ja rasismien sekä 4) hyvinvointikolonialismin seurauksena (= hyvinvointivaltio tekee maahanmuuttajista sosiaaliasiakkaita). Työryhmässä todettiin, että diskriminoinnin tutkimuksen informantteina pitäisi käyttää maahanmuuttajien sijasta diskriminoivia ”portinvartijoita”. Työryhmässä kyseltiin myös sanojen ”integraatio” ja ”diskriminointi” sisältöä: Onko integraatio tasa-arvoa vai monikulttuurisuutta? Entä onko diskriminointi marginalisoinnista vai ulossulkemista ?

Integraatio-työryhmässä puolestaan kyseltiin, onko niin, että mitä enemmän integraatiota, sitä enemmän rasismia ja sitä, parantaisivatko ns. etniset kiintiöt integraatiota vai eivät. Integraation todettiin joka tapauksessa olevan suhde, joka vaatii jotakin myös valtaenemmistöltä.

Politiikka-työryhmässä pohdittiin kansalaisuuden käsitettä. Muuttoliikkeet ja EU ovat vaikeuttaneet kansalaisuuden määrittelyä: Perinteinen tiukka yhteiskuntapyramidi ei enää päde kuin ehkä vain toiselta sivultaan varsinkin yhteiskunnan alaluokkien osalta. Professori Martin Scheinin Helsingin yliopistosta esitti luennoissaan, että valtiot välttävät laajojen vähemmistöoikeuksien myöntämistä separatismien pelon vuoksi.

Käiken kaikkiaan voidaan väittää, että pohjoismaainen IMER-tutkimus on jo vakiintunut tutkimuskenttä ainakin sisäisesti. Tämä tuli ilmi siinä kovassa kritiikissä, jota norjalaisen filosofi Nina Karin Monsenin luento ja varsinkin hänen siinä esittämänsä ”massa”-käsite osallistujajoukossa herätti. IMER-tutkimuksessa tietyt tieteenalat ovat vakinaistaneet tie-

tyt käsitteet, jolloin tavanomaisten IMER-tieteiden ulkopuolelta tulevien omat käsitteet ja argumentointitapa koetaan lähes provokaationa. Ettei pohjoismaisesta IMER-tutkimuksesta vain löytyisi jo oma ”establishment”...

Seuraava pohjoismainen muuttoliikeseminaari pidetään Ruotsissa vuonna 1999. Tomas Hammar esitti systemaattista yhteydenpitoa seminaarien väliajoiksikin esimerkiksi sähköpostin muodossa. Verkostoitumista on esitetty useaan otteeseen ennenkin – nähtäväksi jää miten asian käy.

Kaisa Kilpeläinen

Tutkijat rajaseudulla

Sain tilaisuuden osallistua kesäkuun lopulla Sønderborgissa, Etelä-Tanskassa järjestettyyn ”Racism and Antiracism in Europe” -konferenssiin. Tapaamisen tarkoituksena oli paitsi herättää virikkeitä uusista tutkimusaiheista myös luoda yhteyksiä tutkijoiden välille. Konferenssin järjestivät ansiokkaasti Berliner Institut für Vergleichende Sozialforschung ja Danish Centre for Migration and Ethnic Studies.

Luennoilla käytiin läpi aihetta monipuolisesti. BIVS:n johtaja *Jochen Blaschke* toi esiin mielenkiintoisen näkökulman rasismista, joka on hänen mukaansa poliitikkojen vallankäytön väline. Tähän *Michael Banton* antoiikin hyvän kommentin omassa esityksessään, sillä poliitikkojen on helpointa syyttää ääriryhmiä (ja siten osoittaa tekevänsä jotakin). *Michel Wieviorka* painotti kansallisten etujen tasapainon tärkeyttä taistelussa rasismia vastaan. Tämä korostaisi siis mielestäni valtion hyvinvoinnin merkitystä. Nyt tullaankin ikuisuus-kysymykseen, joka Ranskassa on ongelma; koska talous on globaalista, ihmisvirrat liikku-

vat, mutta kulttuurin ja valtion suhde on osalle kansasta epäselvä.

Luennot tasapainoilivat teorian ja käytännön välillä, mutta pääpaino keskittyi rasismin merkityksen selventämiseen. DAMESin *Jan Hjarnon* mielestä pitäisi ryhtyä käyttämään yhä enemmän positiivista termiä etninen tasa-arvo. Naistutkimus jäi kokonaan huomiotta. Lisäksi konferenssista puuttui asenneperspektiivi, vaikka luulisi, että lainsäädännössä ym. viranomaistoiminnassa on ainakin osaksi lähettävä liikkeelle ihmisten ajattelusta. Virallisissa puheenvuoroissa liikuttiinkin pitkälti institutionaalisella tasolla.

Mielipiteiden vaihto jäi lähinnä vapaamuotoisten mutta todella mielenkiintoisten käytäväkeskustelujen varaan, koska työryhmätyöskentely kesti kokonaisuudessaan vain pari tuntia. Ryhmien istunnoissa käsiteltiin Euroopan maiden rasistisia ilmiöitä. Suomi asetettiin ehkä oikeutetusti Pohjoismaiden ryhmässä ilmiöiden seurannan ja viranomaistoiminnan puitteissa alimpaan kastiin.

Konferenssista puuttui monta pitkän linjan tutkijaa, joilla on jo vakiintuneet verkostonsa. Valitettavasti nuoremmilta jäi käyttämättä ainutlaatuinen tilaisuus tavata heitä. Berliner Institutin *Andreas Germershausen* kertoi, että EU on viime aikoina tukenut vahvasti nuorten tutkijoiden osallistumista alan konferensseihin. Tämän huomasin itsekkin, koska minulle myönnettiin kahdessa päivässä EC grant, joka kattoi kaikki kulut. Loppupuheenvuorossaan Jochen Blaschke totesikin, että etnisyyden tutkimukseen on jatkuvasti tulossa uusia tutkijoita, joiden aiheiden päällekkäisyydet ovat omiaan nostamaan tutkimuksen tasoa.

Konferenssin järjestämipaikkana Sandbjergin linna oli oivallinen, koska koko reilu 50-henkinen ryhmä pysyi koko ajan hyvin yhdessä. Paikkakunnalla pystyi myös aistimaan historian havinaa, koska linnan alueella on taisteltu aikoinaan vuonna 1864 Slesvigin omistuksesta.

Timo Jaakkola

Amerikansuomalaiset juhlivat

Amerikansuomalaisilla oli elokuussa peräjälkeen kaksi merkittävää tapahtumaa: *Suomi Collegen* 100-vuotisjuhlat ja vuotuinen *Finn-Fest*-festivaali, järjestyksessään jo 14. Siirtolaisuusinstituutin edustajina niihin osallistuvat *Jouni Korkiasaari* ja *Juha Niemelä*. Matkaseurana heillä oli laaja suomalaisten korkeakoulujen delegaatio esittelemässä opiskelumahdollisuuksia Suomessa ja tunnustelemassa yhteistyömahdollisuuksia Suomi Collegen ja muiden amerikkalaisten oppilaitosten kanssa.

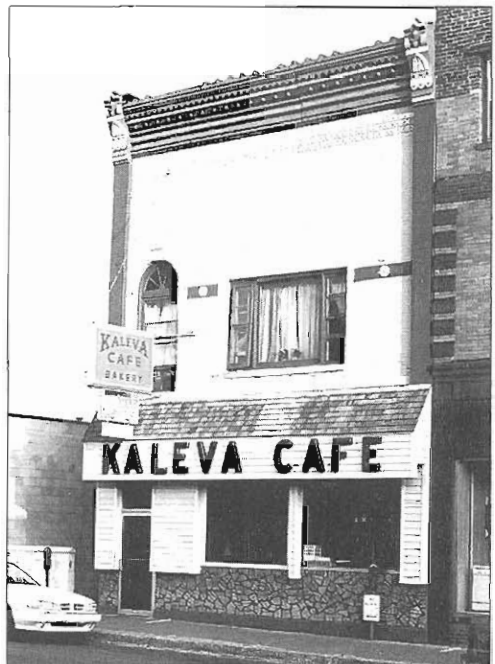
Ainoa edelleen toiminnassa oleva suomalaisten siirtolaisten Pohjois-Amerikassa perustama oppilaitos, Suomi College eli Suomi Opisto sijaitsee Hancockissa, pienessä ylä-Michiganin pikkukaupungissa, Suurten Järvi- en keskeisellä ”suomalaisuudulla”. Tämä alun perin lähinnä kirkollisista tarpeista syntynyt opinahjo on vuosien kuluessa muuttunut tavalliseksi amerikkalaiseksi collegeksi, jonka oppilaista vain osalla on enää juuret Suomessa. Suomalaisuus näkyy silti edelleen vahvasti sen toiminnassa. Opiston yhteyteen vuonna 1990 valmistuneessa perinnekeskuksessa, Finnish-American Heritage Centerissä toimii mm galleria, arkisto – Finnish-American Historical Archives – ja nyt juhlavuoden kunniaksi avattu sukututkimuskeskus, Family History Research Center (lisätietoja Suomi Collegen toiminnasta saa mm. internetin kautta osoitteesta www.suomi.edu).

Suomi Collegen juhlavastaanotolla Jouni Korkiasaari lausui Siirtolaisuusintituutin tervehdyssanat ja luovutti opiston johtajalle Siirtolaisuusintituutin pienoislipun. Juha Niemelä toi omassa puheenvuorossaan esille Suomi Collegen arkiston monipuolisuuden ja sen laajat käyttömahdollisuudet eri alojen tutkijoille. Samalla hän korosti jatkuvan aineistonkeruun tärkeyttä ja aktiivisuuden lisäämistä tällä alueella, koska ensimmäisen polven siirtolaisten

määrä on nopeasti ehtymässä eikä jälkipolvi useinkaan ymmärrä heidän jättämänsä perinnön merkitystä.

Suomalaisista sukujuuristaan kiinnostuneiden palvelemiseksi matkalaisilla oli mukanaan instituutin siirtolaisrekisteri. Perinnekeskuksen tiloissa kahteen tietokoneeseen asennetusta rekisteristä kyseltiinkin tietoja innokkaasti. Siirtolaisrekisteri oli myös paikallistelevision uutisten yhtenä aiheena. Rekisteripalvelun ohessa Juha Niemelä tutustui perinnekeskukseen arkistoon ja keräsi laulumateriaalia meneillään olevaa amerikansuomalaista musiikkia koskevaa tutkimustaan varten.

Juhlallisuuksien ja työn ohessa matkalaisilla oli myös jonkin verran aikaa tutustua ympäristöön ja paikalliseen elämään. Erityistä huomiota herätti voimakas suomalaisuuden näkyminen Hancockin ilmeessä, mm. pääkadun katukilvet olivat sekä suomeksi että englanniksi. Erikoinen näky olivat myös 50 metrin välein pääkadun varrella rinnan tähtilipun

Suomalaisuus näkyy monin tavoin Hancockin katukuvassa. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Siirtolaisuusinstituutin siirtolaisrekisteripalvelu oli valtava menestys FinnFest '96 -tapahtumassa. Rekisteristä tietoja kysyneiden määrä ylitti kaikki odotukset. Kuvassa keskellä *Juha Niemelä* etsimässä tietoja juuristaan kiinnostuneelle amerikansuomalaiselle. Taustalla Suomen korkeakouludelegaatioon kuulunut *Eila Hirvonen* Tampreen teknillisestä korkeakoulusta. Kuva: Jouni Korkiasaari.

kanssa pysyvästi hulmuavat siniristiliput. Monien kauppojen, yritysten ja asuintalojen nimikylteistä näkyi edelleen niiden suomalainen alkuperä. Kaupungin keskustassa oli mm. suomalaista alkuperää oleva Kaleva-kahvila.

Matkan toisena kohteena oli amerikansuomalaisen suurtapahtuma FinnFest '96. Juhla-kaupunkiin Marquetteen saavuttaessa pistivät ensimmäisenä silmään kaikkialla kaupungilla näkyvät sinivalkoiset tuolit, joita alueen suomalaiset olivat maallaneet tapahtuman kunniaksi ja väsyneiden kävelijöiden levähdyttämiseksi. Myöhemmin ilmeni, että niitä oli kaikkiaan 1377 kappaletta. Juhlan avajaisissa puhuivat mm. arkkipiispa *John Vikström* ja eduskunnan puhemies *Riitta Uosukainen*. Tervetuliaisuksen piti paikkakunnan tunnettu hahmo, radio- ja tv-toimittaja *Carl Pellonpää*.

FinnFest '96 veti amerikansuomalaisia yhteen lähes koko mantereelta Kanadaa myöten.

Yhdysvaltain osavaltioista vain Mississippin suomalaiset eivät olleet paikalla. Luentoja ja esitelmiä oli viiden päivän aikana lähes kaksisataa ja niiden päälle lukuisia musiikki- ym. tapahtumia sekä amerikansuomalaisin että suomalaisin voimin. Väkeä juhlilla arvioitiin käyneen yli 15 000. Paikalla oli monia luennoitsijoita Suomesta, mm. Turun yliopistosta amerikansiirtolaisuuden pätevimpään tutkijakaartiin kuuluvat *Keijo Virtanen*, *Reino Kero* ja *Auvo Kostiaainen*.

Siirtolaisrekisterin palveluja tarjottiin myös FinnFestin kävijöille. Kysyntä ylitti kaikki ennakkolaskelmat. Tulijoita oli kaikkina päivinä monin verroin enemmän kuin pystyttiin ottamaan vastaan. Palvelematta jääneille annettiin kuitenkin rekisterin yhteydenotto-lomake ja ohjeita siitä miten ottaa suoraan yhteyttä Siirtolaisuusinstituuttiin.

Rekisterityön ohella Jouni Korkiasaari piti kaksi luentoa aiheesta "The Finnish Worldwide Diaspora". Juha Niemelä puolestaan esiintyi yhdessä *Oren Tikkasen*, *Paul Niemistön* ja *Antti Hosiojan* kanssa paneelissa, joka käsitteli amerikansuomalaista musiikkia. Lisäksi hän piti Antti Hosiojan kanssa yhteisen luennon vanhasta suomalaisesta ja amerikansuomalaisesta musiikista. Tämän ohella hän seurasi eri musiikkitapahtumia ja loi uusia yhteyksiä amerikansuomalaisiin laulajiin ja soittajiin.

Huomiona onnistuneelta matkalta voidaan todeta, että instituutin siirtolaisrekisterin vieminen tuleville FinnFest-juhlille laajennetuin voimin on erittäin tärkeää. Amerikansuomalaisilla on tarve löytää tietoa sukujuuristaan ja FinnFest on oikea paikka tarjota heille siinä apua rekisteripalvelun muodossa. On vain oltava valmiit vastaamaan siihen valtavaan kysynnän määrään, joka jo nyt juhlilla ilmeni. Tiedon levitessä tiedustelujen määrä todennäköisesti vain entisestään kasvaa.

Jouni Korkiasaari ja Juha Niemelä

Order of Australia Suomeen

Australian kenraalikuvernööri on 23.5.1996 myöntänyt johtaja **Olavi Koivukankaalle** *Honorary Member in the Order of Australia* (AM) -arvon tunnustuksena pitkäaikaisesta Suomen ja Australian suhteiden kehittämisestä.

Olavi Koivukangas on suorittanut Ph.D. tutkinnon Australian kansallisessa yliopistossa Canberrassa vuonna 1972. Hän on kirjoittanut viisi kirjaa pohjoismaisesta siirtolaisuudesta Australiaan ja Uuteen-Seelantiin. Koivukangas on Siirtolaisuusinstituutin johtaja ja Australian historian dosentti Turun yliopistossa. Hän on myös Suomi-Australia yhdistysten liiton puheenjohtaja sen perustamisvuodesta 1984 lähtien. Liittoon kuuluu 13 paikallisyhdistystä ja lähes 3 000 jäsentä.

Australian Suomen suurlähettiläs, Ms **Judith Pead** Tukholmasta, luovutti *Honorary Member in the Order of Australia* -arvon Olavi Koivukankaalle Kokkolassa 13.7.1996 Australia-

päivien yhteydessä. Puheessaan suurlähettiläs Pead lausui mm. seuraavaa: *"Tohtori Koivukankaan tieteellinen työ koko hänen ammatinuransa aikana ja hänen aktiivinen kulttuurivaihdon ja ihmisten välisten henkilökohtaisten suhteiden edistämiseen tähtäävä toimintansa ovat auttaneet Australian tunnetuksi tekemistä ja arvostusta Suomessa. Hänen saavuttamansa tulokset ja henkilökohtainen vaikutuksensa ovat muokanneet maaperää näiden kahden maan vahvoille siteille. Australialla on kunnia luovuttaa hänelle tämä arvo."*

Order of Australia to Finland

On 23 May 1996 the Governor General of Australia conferred the title of *Honorary Member in the Order of Australia* (postnominal letters AM) on **Olavi Koivukangas** in recognition for his long-term involvement in the relations between Finland and Australia.

Ms Judith Pead Australian Suomen suurlähettiläs luovutti Order of Australia -arvon Olavi Koivukankaalle Kokkolassa 13.7.1996. – Ms Judith Pead, Australian Ambassador to Finland, conferred the Order of Australia to Olavi Koivukangas in Kokkola on July 13, 1996.

Olavi Koivukangas completed his Ph.D. degree at the of Australian National University in Canberra in 1972. He has written five books about Nordic migration to Australia and New Zealand. Dr. Koivukangas is the director of the Institute of Migration and docent in Australian history at the University of Turku.

Olavi Koivukangas has been the chairman of the League of Finland-Australia Societies since its establishment in 1984. The league consists of 13 local societies and nearly 3,000 members.

The Ambassador of Australia to Finland, Ms Judith Pead from Stockholm, conferred the title of Honorary Member in the Order Order of Australia on Olavi Koivukangas in Kokkola on the event of Australia Days on 13 July 1996.

In her address Ambassador Judith Pead said the following: *"Dr Koivukangas's scholarly work throughout his professional career and his active promotion of cultural and people-to-people exchanges has helped to make Australia better known and appreciated in Finland. His achievements and personal efforts have nurtured strong relations between the two countries. Australia is pleased to honour him."*

Siirtolaisuusinstituutti Internetiin

Siirtolaisuusinstituutti on avannut oman World Wide Web (WWW) -kotisivun internetissä. Sivun osoite on

<http://www.utu.fi/erill/instmigr/>

Instituutin toimintaa kuvaavien tietojen lisäksi sieltä löytyvät mm. henkilökunnan sähköpostiosoitteet ja muut yhteystiedot sekä runsaasti linkkejä muiden instituutin toimialaan läheisesti liittyvien laitosten ja yhteisöjen kotisivuille. Jatkossa sinne on tarkoitus lisätä myös alan tilastoja ja artikkeleita. Osa tiedoista on myös ruotsin- ja englanninkielisinä. Sivut ovat vielä keskeneräisiä ja siksi niissä saattaa ilmetä puutteita. Otamme mielellämme vastaan korjaus- ja kehittämisehdotuksia, jotka voi lähettää sähköpostitse osoitteella:

Jouni.Korkiasaari@utu.fi

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet The Institute of Migration

- [Yleisesittely](#)
- [Yhteystiedot - Henkilökunta](#)
- [Tutkimustoiminta](#)
- [Siirtolaisrekisteri](#)
- [Tutkijaverkosto \(MEV\)](#)
- [Arkisto](#)

- [Kirjasto](#)
- [Julkaisut](#)
- [Siirtolaistilastoja](#)
- [Artikkeleita](#)
- [Ajankohtaista](#)
- [Hyödyllisiä linkkejä](#)

 [Svenska sidorna](#)

 [English pages](#)

Kävijöitä 1.10.1996 jälkeen * 95 * Visitors since Oct 1, 1996

Suomen siirtolaisuuden historia -teossarjan ensimmäinen osa, apul.prof. *Reino Keron* kirjoittama "Suureen Länteen" julkaistiin 3.10.1996. Kuvan julkistamistilaisuudessa kirjoittaja (oik.) vierellään teossarjan päätoimittaja *Olavi Koivukangas* ja teostoimikunnan puheenjohtaja kansleri, akateemikko *Olavi Granö* (vas.).

Siirtolaisuusinstituutti on ollut vuoden 1996 aikana mukana monissa tapahtumissa. Kiinnostus Instituutin toimintaan on kaikkialla ollut suuri. Kuva Turussa lokakuussa pidetyiltä Kirja- ja tiedemessuilta.

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston apurahat 1996

<i>Forsander, Annika</i>	Maahanmuuttajat yhteiskunnallisissa palveluissa – asiakkaista palveluiden tuottajiksi	3000
<i>Heinilä, Hannu</i>	Keskusosuuskunnan (CCW) koulutus- ja neuvontatoiminta keskilännessä 1917–1948	5000
<i>Helander, Mika</i>	De tvåspråkiga individerna som diffusionsagenter i innovationsspridningen mellan Finland och Sverige – en studie av verksamheten i arbetslivet	3000
<i>Kilpeläinen, Kaisa</i>	Arkkitehtuuri ja integraatio – kaupunkitila maahanmuuttajan sopeuttajana	3000
<i>Kärnä, Päivi</i>	Monikulttuurisuus siirtolaispoliittisena ideologina	3000
<i>Laakso, Timo</i>	Suomi-Inkeri-seuran etsintäpalvelua	3000
<i>Lähteenmäki, Eija</i>	Metsäsuomalaiset Pohjoismaissa 1572-1600	4000
<i>Pietikäinen, Sari</i>	Discourse of difference. The study of discursive construction of otherness in news discourse	4000
<i>Suutari, Pekka</i>	Ruotsinsuomalaisten tanssimusiikki ja kulttuuri-identiteti Göteborgissa	2000
<i>Tiilikainen, Marja</i>	Suomessa asuvien somalinaisten käsitykset terveydestä, sairaudesta ja sen hoidosta	3000
<i>Toivonen, Mikko</i>	Virginian kaupungin amerikansuomalaisen yhteisön suhde 'toiskielisiin' ja amerikansuomalaisten integroituminen Minnesotan kaivosalueen yhteiskuntaan vuosina 1917–1950	4000
<i>Vesanen, Sirkkaliisa</i>	Australiaan lähdön syyt 1960-1970 lukujen työttömyyskausina	3000
Yhteensä		40 000
Lisäksi erityisapurahat:		
<i>PAL-VISIO/</i>		
<i>Välakangas, Antti</i>	TV-sarja Etelä-Amerikan suomalaisista	10 000
<i>Argutina, Eila</i>	Venäjä-Neuvostoliittoon 1930-luvulla kadonneet suomalaiset	8 000

Ohjeita kirjoittajille

Siirtolaisuus – Migration on monikielinen lehti, joka julkaisee siirtolaisuuteen ja maassamuuttoon liittyviä tieteellisiä ja populaärejä kirjoituksia. Otamme vastaan myös kirja-arvosteluja, katsauksia ja kommentteja, jotka liittyvät siirtolaisuuteen ja maassamuuttoon tai niiden tutkimustoimintaan.

Julkaistavaksi tarkoitettuun käsikirjoitukseen merkitään nimi, osoite, oppiarvo, virka-asema ja toimipaikka tai muu selvitys kirjoituksen taustasta. Toivomme myös passikuvatyyppistä kuvaa kirjoittajasta. Artikkelin suositeltava maksimipituus on 10 liuskaa (28 riviä/liuska). Milloin mahdollista, toivomme saavamme artikkelin sekä levykkeellä (mieluiten PC-yhteensopiva) että tulostettuna. Englannin- tai suomenkielistä tii-

stelmaa varten tarvitaan noin 100 sanan teksti. Kuviot ja taulukot pyydämme myös erilliselle paperille piirrettyinä.

Lähdeviitteet sijoitetaan kirjoitukseen siten, että ensin on kirjoittajan sukunimi, sitten lähteen painovuosi ja viittauksen sivunumerot (esim. Korkiasaari 1989, 14–17). Lähdeluettelo liitetään loppuun otsikolla "Kirjallisuus" aakkosjärjestyksessä ilmoittaen kirjoittajan sukunimi, etunimi, teoksen nimi, julkaisija, painopaikka ja -vuosi (esim. Korkiasaari, Jouni: Suomalaiset maailmalla. Siirtolaisuusinstituutti. Turku 1989). Lehtiartikkeleista ja muihin julkaisuihin sisältyvistä lähteistä ilmoitetaan myös julkaisun nimi, vuosikerta, ilmestymisvuosi, lehden numero ja artikkelin sivunumerot.

Instruktioner för artikelförfattare

Siirtolaisuus-Migration är en flerspråkig tidskrift som publicerar vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar om migration. Vi publicerar också bokrecensioner, översikter och kommentarer i anslutning till migrationsfrågor och forskning.

Manuskript för publicering bör förses med författarens namn, adress, lärd grad, tjänsteställning och arbetsplats eller annan utredning om bakgrunden till manuskriptet. Ett passfoto av författaren torde bifogas. Artikeln bör helst inte överskrida tio sidor (28 rader/sida) och om möjligt även levereras på en PC-kompatibel diskett. Bifoga gärna ett sammandrag på ca. 100 ord för sammandrag på finska eller engels-

ka. Figurer och tabeller bör presenteras på en separat bilaga.

Referenser inplaceras i texten enligt följande: Släktnamn, publikationens tryckår och sidhänvisning (t.ex. Lange 1992, 117–120). Källförteckningen bifogas till slutet av artikeln med rubriken "Litteratur" i alfabetisk ordning enligt följande: Författarens släktnamn, förnamn, verkets titel, tryckort, -år och utgivare eller förlag (t.ex. Lange, Anders: Reflektioner kring rasism. Stockholm 1992. CEIFO, FEST-rapport 13). För tidskriftsartiklar och andra källor uppges även publikationens namn, årgång, utgivningsår, tidskriftens nummer och artikelns sidnummer.

Instructions to Contributors

Siirtolaisuus – Migration is a multilingual journal, which publishes both scholarly and popular articles relating to international and internal migration. We also accept book reviews, surveys and reports, and comments on literature or research relating to international or internal migration.

Manuscripts should include information concerning the author's name and address, academic degrees and occupation. A photograph of the author would be appreciated. The recommended maximum length for articles is the pages (at 28 lines/page). When possible, we hope to get the article even on a disc (preferably PC-compatible). Articles should be accompanied by a separate summary in English, of about

100 words. Figures and tables should be submitted also on separate pages.

Sources referred to should be cited within the text, using the format: author's name, year of publication of the text cited and page references (e.g. Koivukangas 1986, 44–46). A list of sources should be given at the end of the manuscript, in alphabetical order cited as follows: Author's name, title of text, publisher, place and date of publication (e.g. Koivukangas, Olavi: Sea, Gold and Sugarcane. Institute of Migration, Migration Studies C 8. Turku 1986). Of articles in periodical and other publications should be cited also the title of the publication, volume and issue numbers, year of publication, and page references.

Reino Kero: Suureen Länteen

– Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan

Kauan odotettu teos lahjaksi tai omaksi iloksi

- Helppolukuinen, "suurelle yleisölle" tarkoitettu tietoteos Suomen siirtolaisuudesta Pohjois-Amerikkaan
- Kirjassa kerrotaan muun muassa, paljonko siirtolaisia kaikkiaan lähti, keitä he olivat, miksi lähtivät, miten matka järjestettiin, mihin alueille ja millaisiin ammatteihin Amerikassa sijoituttiin, millaista oli siirtolaisen arki ja juhla, miten siirtolaisena menestyttiin ja moniko palasi takaisin kotimaahan.
- Kyseessä on ensimmäinen osa Suomen siirtolaisuuden historiaa käsittelevästä 6-osaisesta teossarjasta. Kukin osa on silti oma itsenäinen kokonaisuutensa.
- Kovakantinen, 2-väripainatus, runsas kuvitus, 307sivua, edustava ulkoasu

Nyt edullisesti

suoraan kustantajalta!

Hinta 150 mk + postikulut / 30 US\$

Tilaukset: Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku

Puh. 02-23 17 536 — Fax 02-23 33 460

E-mail: Piija.Huhtala@utu.fi